KOHALIKKUDE JA MAAKONDLIKKUDE

PÕLLUMAJANDUSE NÄITUSTE KAVA

NÄITUSTE KORRALDAMISE JA VÄLJAPANEKUTE
:-: HINDAMISE MÄÄRUSED. :-:

PÕLLUMAJANDUSE PEAVALITSUSE VÄLJAANNE
TALLINN 1925.

ARH PT-3574

KOHALIKKUDE JA MAAKONDLIKKUDE

PÕLLUMAJANDUSE NÄITUSTE KAVA

NÄITUSTE KORRALDAMISE JA VÄLJAPANEKUTE
:-: HINDAMISE MÄÄRUSED. :-:

PÕLLUMAJANDUSE PEAVALITSUSE VÄLJAANNE
TALLINN 1925.

613018656

Riigi trükikoda. Tallinn, Niine tän. 11.

Tartu Ülikool
Raamatukogu

ARHIIVKOGU

Sisujuhatus.

Lhk.

Eessõna 5
Põllutööministeeriumi määrus lubasaamise kohta põllumajanduse näituse pidamiseks 7
Riigiraudteede ja Pärnu-Tallinna juurdeveoraudtee alandatud veotariif Nr. 3. Näituse asjade ja loomade vedu 8

Põllumajanduse näituse kava:

Üldmäärused 9
1. osakond. Maaparandus 19
2. „ Seemne ja sordiviljakasvatus 20
3. „ Põldtaimekasvatus 21
4. „ Heinakasvatus 22
5. „ Aiavilja- ja arstirohtudekasvatus 23
6. „ Taimekaitse 29
7. „ Hobusekasvatus 31
8. „ Veisekasvatus 39
9. „ Seakasvatus 49
10. „ Lambakasvatus 53
11. „ Väikeloomakasvatus 55
12. „ Sulgloomakasvatus 59
13. „ Mesindus 61
14. „ Kalaasjandus 63
15. „ Põllumajanduse masinad 67
Masinate proovimise kord 71
16. „ Põllumajanduse saaduste ümbertöötamine ja väljaveo kaubad 75
17. „ Metsaasjandus ja turbatööstus 85
18. „ Hooned, ehitused ja sisseseaded 89
19. „ Käsitöö 93
20. „ Põllumajapidamised (talud) ja asundustalud 97
21. „ Talude raamatupidamine 101
22. „ Ühistegelised ettevõtted ja ühiskondlik agronoomia 103
23. „ Põllumajapidamise tegelikkude tööde võistlus 111
24. „ Teaduslikud uurimised ja kirjandus 117
25. „ Statistika 119
26. „ Loomade tervishoid 121

Eessõna.

Põllumajanduse näituste ülesandeks on: selgitada põllumajanduse seisukorda näituse piirkonnas ning esitada teda väljaspool, võimaldada ja soodustada põllumeestele tutvuneda abinõudega, mida vajab kohalik põllumajandus, korraldada avalikke põllumajanduslikke võistlusi ning virgutada põllumehi põllumajanduse edendamistööle.

Põllumajanduse näituste korraldamine (ja näituste eeltööd) on osa ühiskondlikust agronoomilisest tööst, mis on sihitud põllumajanduse edendamisele, tema arendamisele olunõuete kohaselt.

Nagu iga teadlik agronoomiline tegevus, nii ka näituse korraldus peab olema rajatud põhjalikult läbikaalutud ja kauemaks ajaks kindlakstehtud kavale (auhinna mõistmise määrused), ning mis peab olema täielikus kokkukõlas üksikute põllumajanduse edendamise alal töötavate ühisuste, seltside ja asutuste tegevuskavadega. Sellepärast on põllumajanduse peavalitsus, kes seni üleriigiliste põllumajanduse näituste korraldajaks olnud, kõikide põllumajanduse edendamise alal töötavate asutuste, seltside, ühisuste ja ka isikute koostöötamisel väljatöötanud näituste korraldamise normaalkava, mille järele tuleks tulevikus korraldada kohalikke ja maakondlikke näitusi.

Näituste korraldamise ühine näituse kava annab igalpool ühised andmed, mille tõttu on võimalik maakondlikkude ja kohalikkude näituste tagajärgi kokkuvõtta üleriigilise ülevaate saamiseks.

Näituse kava esimine trükk ilmus 1924 a. Aasta jooksul tehtud kogemuste põhjal on kääsolev trükk (II trükk) täiendatud ja osalt muudedud.

1. aprill 1925 a.

Põllumajanduse peavalitsus.

Põllutööministeeriumi määrus lubasaamise kohta põllumajanduse näituste pidamiseks.

(Avaldatud „Riigi Teatajas“ 30. mail 1924, № 69/70.)

§ 1. Põllumajanduslisi näitusi korraldatakse põllutööministeeriumi loaga ministeeriumi poolt väljaantud või kinnitatud erimääruste järele.

§ 2. Näitused on oma ulatuse poolest:
1) üleriiklised, 2) maakondlikud ja 3) kohalikud näitused. Oma sisu ja kava poolest jagunevad näitused üld- ja erinäitusteks.

§ 3. Näituste toimepanemiseks annab põllutööministeerium luba ainult neile seltsidele, ühisustele ja asutustele, kelle ülesanneteks on Eesti põllumajanduse edendamine.

§ 4. Näituse loasaamise palves peab olema äratähendatud:
1) näituse korraldaja;
2) näituse nimetus, ulatus (piirkond) ja koht, kus näitus ärapeetakse;
3) näituse avamise aeg ja kestvus;
4) näituse vastutavad korraldajad ja näituse juhatuse koosseis;
5) näituse osakondade nimestik;
6) näituse kava (näituse korraldamise ja väljapanekute hindamise määrused), kui need põllutööministeeriumi poolt väljaantud määrustest lahku lähevad;
7) auhindadeks antavad summad.

§ 5. Näituse korraldajatele, kes ministeeriumi määrusi ei täida, võib põllutööministeerium tulevikus näituste korraldamist ära keelata.

22. mail 1924 a.

A. Kerem.
Põllutööminister.

R. Allman.
Põllumajanduse peavalitsuse juhataja.

Avaldatud „Riigi Teatajas 1921 a. 49/50.
Vabariigi Valitsuse poolt 10. juunil 1921 a. kinnitatud.

Riigiraudteede ja Pärnu-Tallinna juurdeveoraudtee alandatud veotariif Nr. 3.

Näituse asjade ja loomade vedu.

Käesolev tariif hakkab maksma 15. juunist 1921 a.

§ 1. Valitsuse poolt lubatud näitustele veetavad elusad loomad, nende saatjad ja näitustele veetavad asjad veetakse üldise tariifi järele *täismaksu* eest, kusjuures kõik asjade saadetused peavad olema adresseeritud kas asjade omaniku või näituse toimkonna nime peale, kuna loomade saadetusi võib adresseerida ka loomade omaniku või duplikaadi ettenäitaja nime peale.

Näituselt *tagasiveetavad* loomad, asjad ja loomade saatjad veetakse *maksuta* esialgsest sihtjaamast esialgsesse saatejaama, sellesama või vähema kiiruse saadetustena, missugusena nad esialgu veeti, kusjuures maksuta veetavaid saatjaid ei või olla rohkem kui üks iga loomasaadetuse kohta ja üks iga hobuse kohta.

Saatjad üle selle määra veetakse maksu eest.

§ 2. Loomade ja asjade näitustelt maksuta tagasiveoks peavad nende omanikud või saatjad ühes uue saatekirjaga raudteele sisseandma esialgse saatekirja ja tunnistuse näituse toimkonna poolt selle üle, et saadetused tõesti näitusel olid, aga müümata jäid.

Märkus 1. Eestist välisriikidesse näitustele veetavad loomad ja asjad veetakse niisamasugustel alustel kui sisemaalgi, kuid väljamaalt tagasiveetavad saadetused peavad veetama nende piirijaamade kaudu, mille kaudu nad väljamaale saadeti.

Märkus 2. Asjad ja loomad, mis küll näitusele veeti, aga näituse toimkonna poolt välja panna ei lubatud, veetakse tagasi täismaksu eest.

§ 3. Iga näitust toimepanija asutus või selts on kohustatud mitte hiljem kui üks kuu enne näituse algust raudteevalitsusele teatama: a) et näituse toimepanemiseks valitsuse poolt luba on saadud ja b) missugustel päevadel näitus ära peetakse.

§ 4. Paragrahv 2-ses tähendatud tunnistused, mis näituse toimkonna poolt välja antud, on maksvad üks nädal, arvates näituse lõpetamise päevast.

K. Päts.
Riigivanem.

Joh. Kukk.
Teedeminister.

K. Terras.
Riigisekretär.

Põllumajanduse näituse kava.

ÜLDMÄÄRUSED.

I. Näituse ülesanne.

§ 1. Kohalikkude ja maakondlikkude põllumajanduse näituste ülesandeks on:

a) selgitada põllumajanduse seisukorda näituse piirkonnas, näidates kuidas näituse piirkonnas põllumajandus on väljaarenenud ja mis sihis teda arendatakse;

b) esitada põllumajandust väljaspool näituse piirkonda;

c) võimaldada põllumeestele tutvuneda abinõudega, mida vajab kohalik põllumajandus;

d) korraldada avalikke põllumajanduslikke võistlusi ja virgutada põllumehi põllumajapidamise edendamisele;

e) üleriiglise näituse eeltööde teostamine.

II. Näituse korraldus.

§ 2. Näituse toimepanija (selts või asutus) moodustab ise näituse nõukogu ja näituse juhatuse selleks eriti antud määruste järele.

§ 3. *Näituse juhatus* koosneb vähemalt 3 liikmest.

§ 4. Näituse juhatus moodustab *näituse toimkonna,* mis koosneb *osakonna juhatajatest. Näituse juhatus* määrab kindlaks osakonna juhataja ülesanded, eriti on aga viimase ülesandeks näituse eeltööde teostamine omas osakonnas.

III. Näitusele ülesandmise kord.

§ 5. Näitusele ülesandmise tähtajad määrab näituse juhatus ja annab sellest avalikult teada, mitte hiljem kui 2 kuud enne ülesandmiste vastuvõtmise viimast tähtaega.

§ 6. Näitusele võetakse ainult neid asju, mis on ette nähtud *näituse kava rühmades.*

§ 7. Väljapanekute ülesandmisi võetakse ainult põllutööministeeriumi nõuete kohaselt kokkuseatud *ülesandmise lehtedel.* Ülesandmise lehe plankisid saab näituse toimkonnalt või kohalistelt näituse esitajatelt.

§ 8. Väljapanija peab andma kõikidele ülesande teatelehes ülesvõetud küsimustele täieliku ja tõeliku vastuse, vastasel korral aga põhjused ülestähendama, mispärast on võimata täieliku vastuse andmine. Näituse juhatus võib nõuda ülesantud teadete kohta tõendusi.

Kui selgub, et väljapanija on ülesannud valeteateid, siis on näituse juhatus õigustatud väljapanekut näituselt kõrvaldama ja sellest avalikult teadaandma.

§ 9. Näituse juhatus otsustab, missugusesse osakonda ja rühma kuulub väljapanek. Ülesandmine loetakse vastuvõetuks, kui täidetud ülesandmise leht on juhatuse poolt määratud ajaks sisseantud ja kahe nädala jooksul ei ole saadetud tagasilükkamise teadet.

§ 10. Kui väljapanija ei esine näitusel ülesantud väljapanekuga, siis võib ta ainult sel korral ettemakstud maksusid (nagu platsi raha jne.) tagasi saada, kui ta esitab tõendusi, et näitusel esinemine muutus täitsa võimatuks temast olenemata põhjustel.

§ 11. Ülesandmiste vastuvõtmiseks võib näituse juhatus avada *kohalikke büroosid* või määrata *kohalikke esitajaid,* kelle asukohad antakse teada eriti.

§ 12. Näituse juhatus võib ülesandmise täielikult või osaliselt tagasi lükata, kui ta ei vasta näituse kavas ehk erimäärustes tähendatud nõuetele.

§ 13. Väljapanija annab ülesandmise lehel kohustuse, et tema tunneb näituse määrusi ja kohustab neid täitma. Näituse juhatus on kohustatud andma näituse kavasid ja määrusi igale väljapanijale tutvunemiseks.

§ 14. Kõik vastuvõetud väljapanekud kantakse igaüks oma erinumbri all ja erikavades ettenähtud rühmade järjekorras *näituse nimekirja,* kuhu juurdelisatakse lühike tähtsamate andmete kokkuvõte ülesandmise lehest.

IV. Väljapanemise kord.

§ 15. Näituse hooned ja väljapanemiseks tarvilikud sisseseaded ehitatakse näituse juhatuse poolt kinnitatud *kava ja plaanide järele.*

§ 16. Ruumid ja kohad jaotab näituse juhatus ühes osakonna juhatajaga enne väljapanekute ülesseadmise algust.

§ 17. Näituse juhatusel on õigus nõuda ülesseatud väljapaneku kõrvaldamist, kui see ei vasta ülesantud andmetele (vaata § 8) ehk ei ole kokkukõlas näituse kava nõuetega.

§ 18. Võistlevad väljapanekud *paigutatakse* näituseplatsil näituse kavas ettenähtud *rühmituste süsteemis ja järjekorras.*

§ 19. Väljapanemine sünnib väljapanija enese korraldusel ja kulul. Väljapanijad on kohustatud väljapanekute ülesseadmist *lõpetama näituse avamise eelpäeva õhtuks kella 8* (*kella 20*), peale selle võib näituse juhatus väljapanekute ülesseadmist keelata.

§ 20. Kõik väljapandavad *loomad* vaadatakse näituse loomaarsti poolt läbi. Näitusele võetakse ainult *täiesti terveid* loomi.

Näitusel või teel mittekülgehakkavalt haigeksjäänud loomad paigutatakse eraldi ruumi, kus neid näituse arsti poolt ilma maksuta ravitsetakse, seni kui neid tagasi võib saata.

Loomade latrid ja puurid, kui nad ei ole mitte uued, desinfitseeritakse enne tarvitamist.

Külgehakkavate haiguste puhul käiakse maksvate seaduste ja määruste järele.

§ 21. Väljapanijad ja loomatalitajad on kohustatud oma looma haigeksjäämisest näituse loomaarstile viivitamata teatama.

V. Määrused näitusel viibimise kohta.

§ 22. Väljapanijad ja nende esitajad ja teenijad on kohustatud täitma kõiki näituse juhatuse kui ka osakonna juhatajate korraldusi niihästi väljapanemise kui ka näitusel viibimise kohta. Ei täida aga väljapanija näituse juhatuse korraldusi, siis on näituse juhatus õigustatud väljapanekuid näituselt kõrvaldama kusjuures sissemakstud platsiraha tagasi ei makseta.

§ 23. Näituse juhatus ei vastuta väljapanekute rikete ja kaotsiminekute eest, kui selles ei ole eriti kokkulepitud ega väljakuulutatud.

§ 24. Väljapanekute kindlustamine õnnetuste ja kahjude vastu sünnib väljapanija soovil ja arvel.

§ 25. Näituse juhatusel on õigus pildistada igat väljapanekut. Ilma näituse juhatuse loata ei ole kellegil õigus võeraid väljapanekuid näitusel pildistada.

§ 26. Iga väljapanija, peab ülesandmise lehes teatama väljapaneku *müügihinna* ja selle näitusel väljapaneku juurde ehk külge väljapanema, kui väljapanek on müüdav.

§ 27. Kui väljapanija näituse juhatuse poolt väljakuulutatud aja jooksul pärast näituse lõppu ei vii omi asju näituselt ära ning näituse juhatusega teisiti kokku ei lepi, siis võib näituse juhatus nad enampakkumisel ära müüa. Enampakkumisel saadud summa, millest väljapakkumise kulud ja hoiukulud mahaarvatakse, maksetakse väljapanijale.

§ 28. Näitusel viibimise ajal ei tohi väljapanija: 1) ilma näituse juhatuse loata oma väljapanekuid näituselt ära viia enne näituse vastava osakonna lõppu, 2) näituse juhatuse või osakonna juhataja poolt ülespandud teateid ja auhinde maha võtta, 3) hindamiskomisjoni poolt õigekstunnistamata teateid välja panna.

VI. Hindamise üldmäärused.

§ 29. Näituse osakondade juhatajad on kohustatud enne näituse avamist:
1. koguma iga väljapaneku kohta kõiki tarvilikke teateid ja auhindamise määrustes ettenähtud andmeid, seadma neid nõutavasse süsteemi ning kogutuid andmeid kontrolleerima ja kontrolleeritud ning süstematiseeritud kujul hindamiskomisjoni kätte toimetama;
2. teostama igasugusi eeltöid ja korraldusi, mis annavad hindamiskomisjonile võimaluse teostada hindamist põhjalikumalt ja asjalikumalt.

§ 30. Hindamiskomisjonil on õigus väljapanijalt nõuda loomade ettetoomist, väljapanekute demonstreerimist ning tarvilisi seletusi ja tõendusi ülesantud teadete kohta. Kõik hindamise juures tarvilised korraldused teeb osakonna juhataja.

§ 31. Väljapanekute hindamine sünnib näituse avamise päeval. Hindamist teostavad hindamiskomisjonid, mis on moodustatud erimäärustes ettenähtud korras. Kui aga erimääruses komisjoni moodustamine on lahtiseks jäetud, siis moodustab näituse juhatus oma äranägemise järele hindamiskomisjoni. Hindamiskomisjonidest võtavad osa põllutööministeeriumi esitajad sõna ja hääleõigusega.

§ 32. Isikud, kes esinevad näitusel väljapanekutega teatavas osakonnas, ei või olla samas osakonnas hindamiskomisjoni liigeteks.

§ 33. Hindamiskomisjon valib ise oma liikmete hulgast esimehe ja kirjatoimetaja.

Märkus: Komisjon võib ka omale abiks kutsuda asjatundjaid nõuandva häälega.

§ 34. Hindamiskomisjon seab kokku hindamise protokolli, millele allakirjutavad kõik komisjoni liikmed. Komisjoni liikmetel, *kes ei ühine komisjoni otsusega,* on õigus nõuda oma eriarvamise ja selle motiivide protokolleerimist.

§ 35. Auhinde antakse ainult paremate väljapanekute eest erimäärustes ülesseatud põhimõtete järele.

Märkus: Enne teistel näitustel saadud auhinda võib väljapanija ainult hindamiskomisjoni loal näitusel üles seada.

§ 36. Väljaantavad auhinnad on kolmesugused: I, II ja III auhind. Auhinna tõenduseks antakse diplom*).

*) Diplomi vorm.

Diplom.

..... põllumajanduse näituse juhatus tunnistab et

..... poolt väljapandud

..... majapidamises kasvatatud
tehases valmistatud.

.....

(väljapaneku täielik ja täpne nimetus, nimi, märk jne.

.....

loomadel sugu, tõug tõuraamatu Nr. sündimise aeg).

võisteldes ..... 19..... a. põllumajanduse näitusel

.....

(näituse koht)

..... osakonnas ..... rühmas väljapanekute nimekirja Nr. .....

sai hindamisel „.....“ auhinna .....

ning autasuks .....

.....

..... 19..... a.

№ .....

Näituse juhatus

Esimees

Sekretär

§ 37. Auhinna saajale antakse ka rahalist või ainelist autasu; autasu summade vahekord auhindade järele on järgmises võrrendis: I : II : III : = 5 : 3 : 1.

§ 38. Auhinnad antakse näitusel avalikult teada auhinnakaartidega, mis ülesseatakse iga auhinna saanud väljapaneku juures.

Auhinnakaardil peab olema ülestähendatud:

1. auhinna saanud väljapaneku nimetus ja number näituse nimekirja järele;
2. saadud auhind (I, II või III);
3. määratud autasu suurus (Emk.) ja autasu klass;
4. väljapanija nimi.

Märkus: Samuti pannakse välja hindamise andmed pallide järele eraldi kaardil.

VII. Protestid.

§ 39. Kolme tunni jooksul peale auhindade teadaandmist (v. § 38) on väljapanijal õigus avaldada kirjalikult näituse juhatusele protesti. Leiab näituse juhatus et protestis on põhjendatud hindamise määrustest kõrvaleastumisi ja vormivigu, siis on juhatusel õigus määrata uus hindamine.

VIII. Näituse koosseis.

§ 40. Kohalikkudel ja maakondlikkudel põllumajanduse näitusel võib avada järgmised *osakonnad:*

I. Põllutöö ja taimekasvatus.

1. osakond: *Maaparandus.*
   1. jaoskond: Tegelikud maaparandused.
   2. „ Maaparandamise abinõud.
2. osakond: *Seemne- ja sordiviljakasvatus.*
3. osakond: *Põldtaimedekasvatus.*
4. osakond: *Heinakasvatus.*
5. osakond: *Aiavilja- ja arstirohtudekasvatus.*
   1. jaoskond: Viljapuuaiad.
   2. „ Üksikud noorviljapuud.
   3. „ Puuviljad.
   4. „ Keeduviljad.
   5. „ Ilutaimed.
   6. „ Arstirohud.
6. osakond: *Taimekaitse:*
   1. jaoskond: Taimekaitse teaduslik töö ja õpetlikud kogud.
   2. „ Tegeliku taimekaitse abinõud.
   3. „ Taimehaiguste ja kahjude geograafia.

II. Loomakasvatus.

7. osakond: *Hobusekasvatus.*
8. „ *Veisekasvatus.*
9. „ *Seakasvatus.*
10. „ *Lambakasvatus.*
11. „ *Väikeloomakasvatus.*

1. jaoskond: Kitsed.
2. „ Kodujänesed.
3. „ Koerad.

12. osakond: *Sulgloomakasvatus.*

1. jaoskond: Kanad.
2. „ Pardid.
3. „ Haned.
4. „ Kalkunid.

13. osakond: *Mesindus.*

1. jaoskond: Mesinduse tooted.
2. „ Mesilaste kasvatamise abinõud.
3. „ Mesilad.

III. Kalaasjandus.

14. osakond: *Kalaasjandus.*

1. jaoskond: Kalapüügi abinõud.
2. „ Kalakasvatus.
3. „ Kalasaadused ja kalapüügi kõrvalsaadused.
4. „ Kalasaaduste ümbertöötamise abinõud ja ained.
5. „ Kalurite majanduslik olukord.

IV. Masinad.

15. osakond: *Põllumajanduse masinad.*

1. jaoskond: Põllumajapidamise masinad ja riistad.
2. „ Põllumajanduslikud jõumasinad.
3. „ Põllumajandusliku tööstuse masinad.

V. Põllumajanduslik tööstus.

16. osakond: *Põllumajanduse saaduste ümbertöötamine ja väljaveo kaubad.*

1. jaoskond: Piimaasjandus.
2. „ Lihaasjandus.
3. „ Sulgloomadekasvatuse saadused.
4. „ Jahvatustööstus.
5. „ Kartulitööstus.
6. „ Keedu- ja aiavilja konserveerimine.
7. „ Õlletööstus.
8. „ Taimeõlitööstus.
9. „ Kiutaimede ümbertöötamine.
10. „ Vill ja villa ümbertöötamine.
11. „ Naha ümbertöötamine.
12. „ Väetusained.

VI. Metsandus ja turbatööstus.

17. osakond: *Metsandus ja turbatööstus.*
    1. jaoskond: Metsandus ja metsakasvatus.
    2. „ Metsakasutamine.
    3. „ Puutööstus.
    4. „ Jahipidamine.
    5. „ Turbatööstus.

VII. Hooned ja ehitused.

18. osakond: *Talu hooned ja ehitused.*
    1. jaoskond: Elumajad.
    2. „ Majapidamise hooned.
    3. „ Talu muud ehitused.

VIII. Käsitöö.

19. osakond: *Käsitöö.*
    1. jaoskond: Naiskäsitöö.
    2. „ Meeskäsitöö.

IX. Majapidamise üksused ja tegelikud tööd.

20. osakond: *Põllumajapidamised.*
21. „ *Talude raamatupidamine.*
22. „ *Ühistegelised ettevõtted ja ühiskondlik agronoomia.*
23. „ *Põllumajapidamise tegelikkude tööde võistlus.*

X. Uurimistöö.

24. osakond: *Teaduslikud uurimised.*
    1. jaoskond: Katseasjandus.
    2. „ Kirjandus ja õpeabinõud.
25. osakond: *Statistika.*

XI. Tervishoid.

26. osakond: *Loomade tervishoid.*

Märkus: Kui näituse-korraldaja soovib põllumajanduse näitusel mõne osakonna välja jätta või avada uut ülevalnimetamata osakonda, siis peab ta sellest näituse loasaamise palves eriti tähendama.

IX. Aruandmise kord.

§ 41. Näituse juhatus on kohustatud esitama Põllumajanduse Peavalitsusele kolme kuu jooksul pärast näitust:

1. üldise rahalise aruande näituse väljaminekute ja sissetulekute üle.
2. andmed väljapanekute hindamise ja autasude määramise üle 8—9 leheküljel toodud tabeli järele.
3. nende osakondade väljapanekute hindamise protokolide ärakirjad kuhu on määratud autasusi põllutööministeeriumi summadest.

Osakond.....

Rühm	Rühma alajaotus	Väljapaneku või võistleja nimetus	Väljapanekute arv *)		Väljapanekud said					
					I. auhinna			II. auhinna		
					Arv	Autasu Emk.		Arv	Autasu Emk.	
						Üksus	Summa		Üksus	Summa
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11

*) Lahter 5 märgitakse üles välja pandud eksemplaride arv. Näiteks: veiste kogud märgitakse lahter 4, § 4) märgitakse kui üksikult esinenud.

Jaoskond .....

hindamisel				Hindamisel ilma auhinnata jäetud väljapanekute arv	Autasu summasid on saadud Emk.					Märkus
III. auhinna			Kokku autasu kogusumma Emk.		Omad summad	Omavalitsustelt	Põllutööminist.		Kokku	
Arv	Autasu Emk.									
	Üksus	Summa								
12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22

kuna kogus esitatud loomade arv märgitakse lahter 5 sse. Üksikult ja kogus esinenud loomad (vaata 8. osak.

1. osakond. Maaparandus.

§ 1. Maaparanduse osakonda võetakse väljapanekuid järgmistes rühmades:

1. Tegelikud maaparandused.

1. rühm — maakuivatustööd,
2. „ — maaniisutustööd,
3. „ — maapinna ja mulla parandamistööd.

2. Maaparanduse abinõud.

4. rühm — maaparanduse alal tarvilised materjalid, riistad, masinad.

§ 2. Maaparandajad võivad võistlustest osavõtta, kui nende tööd on läbiviidud vähemalt 1 hektarilisel (0,9 tiinu) maa-alal, ning teostet kindla kava järele.

§ 3. Iga maaparandaja, kes soovib võistlustest osavõtta, peab hiljemalt 2 kuud enne näituse avamist teatama näituse juhatusele:

1. majapidamise maa-ala kogusuurus.
2. kui suur on võistleja üldine maa-ala, mis nõuab maaparandust,
3. „ „ „ „ parandatud ja üleskultiveeritud maa-ala,
4. millal algas maaparandustöid ja kui palju teeb keskmiselt iga aasta,
5. kelle poolt valmistatud eelplaan,
6. missugune melioratsiooni viis (toru, latt, lahtised kraavid jne.).
7. maaharimise viisi ja külvikorra kirjeldus,
8. kulude ja tulude kirjeldus,
9. kas võistleja on ennemalt näitusel esinenud ja missuguste tagajärgedega.

§ 4. Maaparandajad, kes võistlevad 1. — 3. rühmas, peavad näituseplatsile väljapanema:

1. maaparanduse tööde kavad ja plaanid,
2. paranduse alla kuuluva maapinna läbilõike ehk mullaproovid,
3. parandatud maa-alal kasvatatud saadused,
4. ülevaate kuludest ja tuludest.

Hindamise kord.

§ 5. Hindamiskomisjon vaatab võistlevad maaparandustööd kohapeal üle, kusjuures komisjonil on õigus järelvaatust ka niiviisi toimetada, et liikmed üksikult eraldi kohalt käivad.

§ 6. Maaparandustöid hinnatakse järgmise pallidesüsteemi põhjal:

Punktid	Hindamisel võetakse arvesse	Pallide ülimmäär	I	II	III	Märkus
			Auhinna saamiseks peab hindamine saama vähemalt järgmine arv palle			
1	Tööde plaanikindlus . .	25	20	15	10	
2	„ tasuvus	25	20	15	10	
3	„ viis	10	8	6	5	
4	„ rohkus	25	20	15	10	
5	Üldmulje	15	12	10	8	
	Kogusummas . .	100	85	70	55	

Märkus: Tööde rohkuse hindamisel tuleb arvesse võtta ka võistleja üldist majanduslikku seisukorra.

§ 7. Hindamiskomisjon koosneb kolmest eksperdist:

1. esitaja põllutööministeeriumi poolt;
2. „ põllupidajate kutse keskasutuse poolt;
3. „ näituse toimepanija esitaja.

---

2. osakond. Seemne- ja sordiviljakasvatus.

(Selle osakonna kava on varem ilmunud trükis eraldi vihuna).

---

3. osakond. Põldtaimekasvatus.

(ilma heinakasvatuseta).

§ 1. Põldtaimede osakonda võetakse väljapanekuid, mis võistlevad taimekasvatuse *tehnika* suhtes. Väljapanekuid võetakse järgmistes rühmades:

1. rühm — Teraviljad.
2. „ — Kaunviljad.
3. „ — Mugul- ja juurviljad.
4. „ — Kiutaimed.
5. „ — Muud põldviljad.

§ 2. Tera- ia kaunavilja (rühmad 1. ja 2.) pannakse välja:

1. *teri* kotis mitte alla 10 kg (25 naela).
2. *vilja* ühes juurtega, nagu ta kasvas põllul, üks *väike vihk*, mitte alla 5 kg (12 naela).

§ 3. Kartulid ja juurvilja (rühm 3.) pannakse välja:

1. ühes juurte ja päälistega vähemalt 5 taime,
2. ilma juurte ja päälisteta juurvilja vähemalt 20 kg (50 naela).

§ 4. Kiutaimed pannakse välja niisugusel kujul, nagu nad on koristatud põllult ning mitte vähem kui 10 kg (25 naela).

§ 5. Põldtaimede osakonnas väljapanija peab näitusel ülesseadma oma väljapanekule juure taimekasvatuse täieliku kirjelduse (maaharimine, väetamine, kuivatamine, hoolitsemine, koristamine, saagid jne).

§ 6. Näituse juhatuse korraldusel vaatab hindamiskomisjon viljapõllud suvel üle ja seab *ülevaatuse akti* kokku, mis võetakse arvesse näitusel auhinna mõistmise juures.

Märkus: Kohalikul ülevaatusel juhitakse erilist tähelepanu vilja seisukorra, taimehaiguste ja umbrohu peale.

§ 7. Põldtaimede ülesandmine peab sündima vähemalt 2 kuud enne näituse avamist.

4. osakond. Heinakasvatus.

§ 1. Heinakasvatuse osakonda võetakse väljapanekuid vastu järgmistes rühmades
1. rühm — põldhein,
2. „ — kestvad niidud,
3. „ — kestvad karjamaad,
4. „ — vaheldusniidud ja karjamaad.

§ 2. Väljapanekud peavad olema hiljemalt kaks kuud enne näituse avamist ülesantud. Näitusele ülesandmise teatelehele peab väljapanija juurdelisama rohumaa asutamise, väetamise, hoolitsemise, heinakoristamise ja muude tööde kirjelduse ning andmed heinasaakidest.

§ 3. Väljapanekuid vaadatakse hindamiskomisjoni poolt koha peal üle, mille juures ülevaatuseakt kokku seatakse. Ülevaatuseakt võetakse näitusel auhinna mõistmise aluseks.

§ 4. Hindamiskomisjoni moodustab näituse juhatus: 1) näituse korraldaja seltsi ehk asutuse, 2) põllutööministeeriumi, 3) sordiparanduse seltsi ja 4) sooparanduse seltsi esitajatest.

5. osakond. Aiavilja- ja arstirohtudekasvatus.

Väljapanemise kord.

§ 1. Aianduse väljapanekud jaotatakse ja võistlevad järgmistes rühmades:

1. jaoskond: Viljapuu- ja keeduviljaaiad.

1. rühm — puukoolid ja viljapuuaiad.
2. „ — keeduviljaaiad.
3. „ — ilutaimede kasvatuse majapidamised.
4. „ — triiphoone majapidamises.

2. jaoskond: Üksikud noorviljapuud, ilupuud ja -põõsad.

5. rühm — Üksikud noorpuud (õunapuud, pirnid, ploomid, kirsipuud ja marjapõõsad). Igast sordist pannakse välja vähemalt 5 puud, väljaarvatud vormipuud, milliseid võib ka üksikuid eksemplare välja panna.

6. „ — Pottides kasvatatud viljapuud (õunad, pirnid, ploomid, kirsipuud, ja marjapõõsad). Igast liigist pannakse välja vähemalt 3 eksemplari. Väljapandud pottviljapuudel peab küljes olema järgmine arv viljasid:

õunad vähemalt 10 vilja,
pirnid „ 10 „
ploomid „ 20 „
kirsid „ 40 „

Märkus: Selles rühmas ühes saadud auhindadega ei anta rahalist tasu.

3. jaoskond: Puuviljaaed.

A. Harilikult kasvatatud puuviljad.

7. rühm — Õunad ja pirnid. Näitusel pannakse välja:
1— 3 sordid vähemalt 20 õuna igast sordist
4—10 „ „ 15 „ „ „
üle 10 „ „ 10 „ „ „

8. „ — Kiviviljalised — (ploomid ja kirsid).
Näitusel pannakse välja:
1 — 3 sordini vähemalt 50 tükki igast sordist,
üle 3 „ „ 25 „ „ „

9. „ — Aedmarjad (tikerberid, sõstrad, vaarikad, maasikad, põldmarjad jne.)
Näitusel pannakse välja vähemalt 1 kg ($2^1/_2$ naela) igast sordist.

B. Triiphoonetes kasvatatud puuviljad.

10. rühm — Viinamarjad. Näitusel pannakse välja vähemalt 5 kobarat igast väljapandud sordist.

11. „ — Persikud (virsikud.) Näitusel pannakse välja vähemalt 10 tükki igast väljapandud sordist.

12. „ — Aprikoosid. Näitusel pannakse välja vähemalt 20 tükki igast sordist.

4. jaoskond: Keeduviljad.

13. rühm — Kapsad. Kapsaid pannakse välja vähemalt 10 taime igast sordist.
Märkus: Kõik rooskapsad ja vähemalt $^1/_3$ pea- ja lillkapsaid tulevad juurtega väljapanna.

14. „ — Juurviljad (kaalikad, porgandid, sigurid jne.) Näitusel pannakse välja vähemalt kümme tükki igast sordist, kusjuures 3 tükki peab olema juurte ja päälistega.

15. „ — Kaunviljad. Näitusel pannakse välja vartega vähemalt 5 vart igast sordist Ühes vartega peab ka teri väljapandama vähemalt $^1/_2$ kg igast sordist.

16. „ — Kurgid. Näitusel pannakse välja vähemalt 10 tükki igast sordist.

17. „ — Kõrvitsad, melonid. Kõrvitsaid võib väljapanna üks, kuna melonisid vähemalt 3 igast sordist.

18. „ — Tomaadid. Pannakse välja terved taimed viljaga ehk 10 tomaati igast sordist.

19. „ — Sibulad. Näitusel pannakse välja vähemalt 10 tk. igast sordist. Sibulate koha peab ülesantud olema, kas nad on kasvatatud sibulast või seemnest.

20. „ — Salatid. Näitusel pannakse välja vähemalt 5 eksemplari igast sordist.
Märkus: 4. jaoskonnas väljapandud eksponaatide kohta peab olema ülesantud, kas nad on kasvatatud lavas või lahtises mullas.

5. jaoskond: Ilutaimed.

21. rühm — Üksikud ilupuud.

22. „ — Ilupõõsad.

23. „ — Suvililled kasvatatud lahtises maas. Näitusel pannakse välja vähemalt 5 tükki igast sordist.

24. „ — Mitmeaastased ilutaimed kasvatatud lahtises maas. Näitusel pannakse välja vähemalt 5 taime igast sordist.

25. „ — Triiphoones kasvatatud pott-taimed koguviisi.

26. „ — Lilleklumbid.

27. „ — Triiphoone taimed ja õitsvad lilled. Väljapandavaid taimi peab olema vähemalt 5 tükki. Haruldasi eksemplare võib üksikult väljapanna.

28. „ — Külmade triiphoonete taimed:

a) lehttaimedest väljapanna üksikud või kogud,
b) õitsvatest taimedest — vähemalt 5 tk. igast liigist.

29. „ — Sidumisetööd elavast ja kuivatatud materjalist, lõigatud lilled j. m
Väljapanna üksikult ehk koguviisi.

6. jaoskond: Arstirohtude kasvatus.

30. rühm — Arstirohu kasvatuse majapidamised.
31. „ — Arstirohud niisugusel kujul, nagu nad müügile saadetakse.
32. „ — Arstitaimede ümbertöötamise saadused.
33. „ — Metsikult kasvavate arstirohtude saadused.

§ 2. Igale väljapanekule, (nagu puuvili, ilutaimed, köögivili jne.) peab olema juurdelisatud liigi ja sordi nimetus.

Märkus 1: On soovitav iga viljapuu ja keeduvilja sordi juurde näitusel väljapanna tema bioloogiliste iseäralduste lühike kirjeldus ning andmed tema viljarikkuse, õitsmis, valmimise aja jne. üle.

Märkus 2: On soovitav, et pomoloogilised kogud oleksid väljapandud vastava klassifikatsiooni järele.

§ 3. Selge ülevaate saamiseks 1—20. rühmades võistleja aia üle on iga väljapanija kohustatud näituse juhatusele hiljemalt 2 kuud enne näituse avamist järgmisi teateid andma:

1) aiaplaan, kus näha, kui kaugele üksteisest on viljapuud istutatud ning missuguses korras;
2) teated mulla omaduste ja alusmulla üle ning kas ja kuidas on mulda parandatud. Andmed maaharimise ja väetamise üle;
3) missugust sorti puid ja põõsaid kasvatatakse, kuipalju ning millal istutatud; teated viljapuude vormi ehk kuju üle ning missugustele alustele on viljapuud poogitud;
4) andmed saakidest ja nende kasutamisest;
5) teated haigustest ja nende ravitsemisest.

Märkus: Näituse juhatus seab teatelehe vormi kokku ning võib sinna ka muid küsimusi ülesseada.

Hindamise kord.

§ 4. *Puuvilja* hinnatakse järgmise pallidesüsteemi järele:

Hindamisel võetakse arvesse	Pallide ülimäär	I	II	III	Märkus
		Auhinna saamiseks peab saama hindamisel vähemalt palle			
1. Suurus, kuju ja värv . .	15	12	9	6	
2. Sordi ehtsus, tüübi puhtus ja vilja ühtlus . . .	25	20	15	10	
3. Sisemised omadused ja maik	20	16	12	10	
4. Puhtus haigustest . . .	25	24	20	18	
5. Üldmulje	15	12	9	6	
Kogusummas . .	100	85	70	55	

§ 5. *Marju* hinnatakse järgmise pallidesüsteemi järele:

Punkt	Hindamisel võetakse arvesse	Pallide ülimäär	I	II	III	Märkus
			Auhinna saamiseks peab hindamisel saama vähemalt järgmine arv palle			
1	Suurus, kuju ja värv . .	15	12	10	8	
2	Sordi ehtsus ja vilja ühtlus	25	20	15	10	
3	Maik ja sisemised omadused	25	22	18	15	
4	Puhtus haigustest . . .	25	23	21	18	
5	Üldmulje	10	8	6	4	
	Kogusummas . .	100	85	70	55	

§ 6. *Keeduvilja* hinnatakse järgmise pallidesüsteemi järele:

Punkt	Hindamisel võetakse arvesse	Pallide ülimäär	I	II	III	Märkus
			Auhinna saamiseks peab hindamisel saama vähemalt järgmine arv palle			
1	Suurus, kuju, värv. . .	15	12	10	8	
2	Sordi ehtsus ja vilja ühtlus	20	18	15	10	
3	Sisemised liha omadused	25	21	17	14	
4	Puhtus haigustest . . .	25	22	18	15	
5	Üldmulje	15	12	10	8	
	Kogusummas . .	100	85	70	55	

§ 7. *Noori viljapuid* hinnatakse järgmise pallidesüsteemi järele:

Punkt	Hindamisel võetakse arvesse	Pallide ülimäär	I	II	III	Märkus
			Auhinna saamiseks peab hindamisel saama vähemalt järgmine arv palle			
1	Juurte süsteem	20	16	12	8	
2	Tüvi	20	16	12	8	
3	Kroon	20	16	12	8	
4	Haigustele vastupidavus .	25	20	15	10	
5	Üldmulje	15	12	9	6	
	Kogusummas . .	100	85	70	55	

§ 8. *Pottpuuvilja* hinnatakse järgmise pallidesüsteemi järele:

Punkt	Omadused, mis hindamisel arvesse võetakse	Pallide ülimäär	I	II	III	Märkus
			Auhinna saamiseks peab hindamisel saama vähemalt järgmine arv palle			
1	Puu seisukord	20	16	12	8	
2	Viljakus	20	16	12	8	
3	Vilja omadused ja saak .	25	20	15	10	
4	Puhtus haigustest	20	16	12	8	
5	Üldmulje	15	12	9	6	
	Kogusummas . .	100	85	70	55	

Märkus: Väljapanijad, kes soovivad võistelda 5. osakonna 1—4 rühmades (puukoolid, viljapuuaiad, jne.), peavad teatama vähemalt 6 kuud enne näituse avamist sellest näituse juhatusele ning ühes saatma sellega andmed oma puukooli üle (nõuetava vormi järele).

§ 9. Puukoolid ja viljapuuaiad vaadatakse kohal üle ning seatakse kokku ülevaatamise akt, mis pärast hindamise aluseks võetakse.

§ 10. *Puukoolid ja viljapuuaiad* hinnatakse järgmise pallidesüsteemi järele:

Punkt	Omadused, mis hindamisel arvesse võetakse	Aed	Puukool	Märkus
		Pallide ülimäär		
1	Sortide vastavus oludele .	15	20	
2	Viljapuude seisukord . .	15	15	
3	Maaharimise seisukord .	10		
4	Maaväetamise korraldus .	15	20	
5	Viljasaagid ja tasuvus . .	20	15	
6	Puhtus haigustest	15	20	
7	Üldmulje	10	10	
	Kogusumma . .	100	100	

Märkus: I auhinna saamiseks peab väljapanek hindamisel saama vähemalt 85% pallide ülimäärast.
II " " " " " " " 70% " "
III " " " " " " " 55% " "

§ 11. *Keeduviljaaedasid* hinnatakse järgmiselt:

Punkt	Omadused, mis hindamisel arvesse võetakse	Pallide ülimäär	I	II	III	Märkus
			Auhinna saamiseks peab hindamisel saama vähemalt palle			
1	Sortide vastavus oludele .	15	12	9	6	
2	Keeduvilja seisukord . .	15	12	9	6	
3	Maaharimine, väetamine kastmine ja külvikord .	20	16	12	8	
4	Saagid ja tasuvus . . .	20	16	12	8	
5	Puhtus haigustest . . .	20	16	12	8	
6	Üldmulje	10	8	6	4	
	Kogusummas .	100	85	70	55	

§ 12. Auhinna saamise tõenduseks antakse diplom. Ühes sellega antakse ka rahalist autasu, mille vahekord auhindade järele on järgmine: I : II : III = 5 : 3 : 1.

Märkus 1: Väljaveokaubale, kui ta on sorteeritud ja sissepakitud välisturu nõuetele vastavalt, antakse kahekordne rahaline autasu.

Märkus 2: Seemnest kasvatatuile headele viljapuusortidele, kui on olemas põhjalik ja üksikasjalik puu ja vilja kirjeldus, antakse kahekordne rahaline autasu.

Märkus 3: Viljapuukooli ja viljapuuaia auhinna rahaline autasu on 10 korda suurem keedu- ehk puuviljade eest antavast autasust.

Märkus 4: Auhindamisel saavad rahalist autasu eeşti olude kohaseks tunnistatud puuviljade sordid nagu:

Suviõunad: valge, klaar, suislep, martsipan, tallinna pirnõun.

Sügisõunad: sügise joonik (ametmees, liivimaa gravenstein), saviõun ehk seerinka, borovinka.

Talveõunad: tartu roosiõun (vealthy, sibul ehk liivimaa borsdorf, antonovka, inglispepping, talve joonik).

§ 13. Ühes diplomiga rahalist autasu ei anta väljapanekute eest, mis on võistelnud liikides: 6, 10, 11, 12, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29.

§ 14. Aiavilja ja arstirohtude hindamise komisjoni kuuluvad:

1) põllutööministeeriumi esitaja,
2) näituse juhatuse poolt määratud asjatundja,
3) aianduse edendamise seltsi poolt soovitatud asjatundja,
4) tervishoiu peavalitsuse või farmatseutide ühingu poolt soovitatud isik.

6. osakond. Taimekaitse.

§ 1. Väljapanekud taimekaitse alal esinevad ja võistlevad järgmistes rühmades:

I. Taimekaitse uurimistöö, katseasjandus ja õpetlikud kogud.

1. rühm — Kahjulikkude putukate ja loomade õpetlikud kogud.
2. „ — Taime seenhaiguste õpetlikud kogud.
3. „ — Umbrohtude ja nende seemnete kogud.
4. „ — Taimekaitse katseasjandus (katsepõllud ja katse tagajärjed).
5. „ — Taimekaitse jaamade sisseseaded.

II. Taimekaitse abinõud.

6. rühm — Võitlustarberiistad (pritsid, tolmutajad, peitsimise aparaadid jne.).
7. „ — Võitlus- ja hävitamisained (pritsimise, tolmutamise jne. ained).

III. Taimekaitse statistika.

8. rühm — Taimekaitse statistika (diagrammid, kartogrammid jne.).

§ 2. Taimekaitse aparaadid, tarberiistad ja hävitamis- ehk võitlusained võivad ainult siis auhindamisele tulla, kui need on järeleproovitud entomoloogia ehk phütopatoloogia katsejaamades ja proovimisest on andmed olemas.

§ 3. Taimekaitse osakonna auhindamiskomisjon koosneb neljast liikmest: 1 põllutööministeeriumi esitaja, 1 entomoloogia katsejaama esitaja, 1 phütopoloogia katsejaama esitaja ja 1 näituse korraldaja poolt määratud asjatundja.

7. osakond. Hobused.

I. Üldmäärused.

§ 1. Hobuste väljapaneku võimaluste poolest jagunevad põllumajanduse näitused kolme astmesse:

1) üleriigilised näitused.
2) maakondlikud näitused (vanahobuste näitused).
3) kohalikud näitused (noorte hobuste näitused).

II. Maakondlikud näitused.

Näitusele vastuvõtmise ja väljapanemise kord.

§ 2. Näitusele võib hobuseid vastu võtta järgmistesse jaoskondadesse:

1. jaoskond: Tori (R) hobuse suguraamatusse kantud hobused.
2. „ Ardenni hobuse suguraamatusse kantud hobused.
3. „ Eesti hobuse suguraamatusse kantud hobused.

§ 3. Väljapandud hobused võistlevad järgmistes rühmades:

A. Märad.

1. rühm — Varem makondlikkudel näitustel mitte esinenud märad.
2. „ — 4-aastased ja vanemad, tunnustatud sugutäkuga paaritatud märad; omanikul peab olema ettenäidata ametlik paaritustunnistus.
3. „ — 4-aastased ja vanemad varsaga märad; omanikul peab olema ettenäidata ametlik varsatunnistus.
4. „ — Märad vähemalt kahe suguraamatusse võetud järeltulijaga. Kaasasoleva järelsoo kohta peavad olema ettenäidata suguraamatu tunnistused. Järelsugu võib olla ka teiste isikute oma ja võistelda teistes liikides. Selles liigis antakse auhind m ä r a eest.

B. Täkud.

5. rühm — Varem maakondlikkudel näitustel mitte esinenud täkud.
6. „ — Vanemad täkud, kes eelmisel aastal paaritanud mitte alla 30 mära, mis peab olema tõendatud kas suguraamatu usaldusmehe ehk suguraamatupidaja poolt.
7. „ — Vanemad täkud, kelle paaritusest sündinud eelmisel aastal mitte alla 30 varsa, mis peab olema tõendatud suguraamatu usaldusmehe või suguraamatupidaja poolt.
8. „ — Vanemad täkud, vähemalt nelja suguraamatusse võetud järeltulijaga. Järelsugu võib olla ka teiste isikute oma ja võistelda teistes liikides. Selles liigis antakse auhind ainult t ä k u eest.

§ 4. Maakondlikul näitusel võib hobune võistelda: I) 1-es, 2-es, 3-as, 5-as, 6-as, 7-as rühmas ainult üks kord, 4-as ja 8-as rühmas aga ükskord aastas, seejuures järgmisel esimesel aastal ainult laiendatud järelsoo koosseisuga; II) korraga ainult ühes rühmas; III) järgmisel esinemisel ainult järgmises rühmas.

§ 5. Näitusele võib hobust ainult siis lasta, kui väljapanijal on ettenäidata mitte varem kui üks nädal enne näituse algust väljaantud loomaarsti ametlik tunnistus selle kohta, et hobune on taudivaba, ehk kui näituse loomaarst ei leia teda taudikahtlasena.

§ 6. Ülesandmine peab sündima sellekohasel teatelehel, mis on korralikult täidetud ja mille andmete tõepärasus on kinnitatud ülesandja allkirjaga. Kui väljapanija on andnud valeteateid, peab hobune auhindamisest kõrvaldatama, selle põhjusest avalikult teada andes.

Märkus: Teatelehe juures peab olema hobuse suguraamatu tnnnistus.

Hindamise kord.

§ 7. Hindamiskomisjonis peab olema kolm liiget: üks näituse juhatuse poolt, üks põllutööministeeriumi ja üks vastava tõuseltsi esitaja.
Esitaja tarvilikkusest ja auhindamise alguse ajast peab juhatus 3 nädalat enne näituse avamist teatama vastavale tõuseltsile.
Näituse juhatusel peab olema kaks omalt poolt määratud hindamiskomisjoni tagavaraliiget juhtumiseks, kui põllutööministeeriumi ehk tõuseltsi esitaja ei peaks ilmuma. Komisjoni juhatajaks on näituse toimepanija esitaja.

§ 8. Näituse juhatus peab hindamiskohad komisjonile kättenäitama ja muud tarvilist abi andma. Hindamise ajal võivad olla ringis ainult komisjoni liikmed ja komisjoni juhataja poolt juurepalutud isikud.

§ 9. Kõik näitusel väljapandud hobused kuuluvad hindamisele. Hinnata tuleb igat tõugu eraldi, rühmade järjekorras. Hobuste talutamine hindamise kohale ja tagasi peab toiminema sammu, talutama peab omanik ehk tema asemik.

§ 10. Hobuste hindamine sünnib järgmiste pallidesüsteemi järele:

a) Üksikult võistlevate hobuste hindamine (1., 2., 5., 6. ja 7. rühmad).

Punktid	Hindamisel võetakse arvesse	Pallide ülimäär	I	II	III	Märkus
			Anhinna saamiseks on vaja hindamisel saada vähemalt järgmine arv palle			
1	Tõuilme	5	4	3	3	
2	Keha	6	5	4	—	
3	Jalad	5	4	3	3	
4	Kabjad	5	4	3	3	
5	Käik	5	4	3	3	
6	Loomus	3	2	2	2	
7	Karv	2	1	1	1	
	Pallide kogusumma .	31	29	25	20	

b) Varsaga märade hindamise tabel (3. rühm).

Punktid	Hindamisel võetakse arvesse	Pallide ülimäär	I	II	III	Märkus
			Auhinna saamiseks on vaja hindamisel saada vähemalt järgmine arv palle			
1	Tõuilme	5	4	3	3	
2	Keha	6	5	4	—	
3	Jalad	5	4	3	3	
4	Kabjad	5	4	3	3	
5	Käik	5	4	3	3	
6	Loomus	3	2	2	2	
7	Karv	2	1	1	1	
8	Varsa väärtus	4	3	2	2	
	Pallide kogusumma .	35	33	29	24	

d) Märad ehk täkud ühes järeltulijatega (4. ja 8. rühm).

Punktid	Hindamisel võetakse arvesse	Pallide ülimäär	I	II	III	Märkus
			Auhinna saamiseks on vaja hindamisel saada vähemalt järgmine arv palle			
1	Välimus	5	4	3	3	
2	Pärandamisvõime) . .	10				
3	Järelsoo ühtlus)					
4	Järelsoo väärtus	10				
	Pallide kogusumma .	25	24	21	17	

e) Komisjoni liikmed arvustavad hobust igaüks omaette eraldi:

g) Iga punkti kohta protokolleeritakse komisjoni liikmete üksikutest hindamistest väljaarvatud ühine keskmine pallide arv. Murdarv üle poole loetakse terveks.

h) Liig lihavaid, liig kõhnu ja kunstlikult varjatud vigade ja puudustega hobuseid võib komisjon jätta hindamata.

i) Peale auhindade teadaandmise on väljapanijal õigus 3 tunni jooksul ainult kirjalikult näituse juhatuse ees protesteerida vormivigade, mitte aga sisulise hindamise üle. Leiab näituse juhatus protesti põhjendatud olevat, on hindamiskomisjon kohustatud uuesti hindama.

1) Hindamise protokoll tuleb kirjutada põllutööministeeriumi põllumajanduse peavalitsuse poolt heakskiidetud vormulaarile ning edasi anda allakirjutatult näituse juhatusele.

§ 11. Näituse juhatuse poolt peavad olema loodud võimalused hindamiskomisjonil veoproove korraldada.

§ 12. Hindamiskomisjonil on õigus nõuda tarvilikke tunnistusi ja tõendusi väljapanijalt kui ka näituse juhatuselt.

§ 13. Osakonna tarvis peab olema kindel rahaline summa autasude väljamaksmiseks, mis enne näitust avalikult teada antud. Rahaliste autasude üksus arvatakse välja, jagades osakonna *rahalise summa* auhindamisel saadud üksuste summale. Rahalistes autasudes peab olema autasu üksusi järgmiselt:

Autasu klass	Rühmad	I auh.	II auh.	III auh.	Märkus
		Autasu üksusi			
1	8	100	60	20	
2	4 ja 7	70	42	14	
3	6	50	30	10	
4	3 ja 5	40	24	8	
5	1 ja 2	30	18	6	

§ 24. Põllumajanduse peavalitsus määrab iga aasta kindlaks rahalise autasu üksuse ülimäära neile näitustele, millele riigilt toetust antakse.

§ 15. Rahalist autasu ei anta nende hobuste eest, kes on olnud vähem kui üks aasta väljapanija omandus.

Märkus: Sellest piiramisest on vabad need hobused, kes 4-as ja 8-as rühmas järelsoona välja pandud.

Näitusel viibimise kord.

§ 16. Väljapandud hobused paigutatakse näitusel tõugude ning rühmade järele.

§ 17. Hobuse number, auhind ja hindamiskaart peavad olema latri küljes nähtaval kohal. Näituse juhatus peab valvama, et ilma tema loata muid teatelehti hobuse kohta välja ei pandaks.

Hindamiskaardi vorm on järgmine:

(1, 2, 3, 5, 6. ja 7. rühm).

№ näit. nimek. ..... täkk / mära

Tõug ..... s. r. № .....

Hobuse nimi ..... Vana ..... a.

Omanik .....

Vald: ..... Maakond: .....

Hindamise rühm .....

Hindamisel arvesse võetud	Pallide ülimäär	I	II	III	Sai hindamisel	Märkus
		Auhinna saamiseks on vaja hindamisel saada vähemalt järgm. arv palle				
Tõuilme	5	4	3	3		
Keha	6	5	4	—		
Jalad	5	4	3	3		
Kabjad	5	4	3	3		
Käik	5	4	3	3		
Loomus	3	2	2	2		
Karv	2	1	1	1		
Summa . .	31	29	25	20		
Varsa väärtus	4					
Summa . .	35	33	29	24		

Komisjon:

(4. ja 8. rühm).

№ näit. nimekirjas ..... täkk / mära

Tõug ..... s. r. № .....

Hobuse nimi ..... Vana ..... a.

Omanik .....

Vald: ..... Maakond: .....

Hindamise rühm .....

Hindamisel arvesse võetud	Pallide ülimäär	I	II	III	Sai hindamisel	Märkus
		Auhinna saamiseks on vaja hindamisel saada vähemalt järgm. arv palle				
Välimus	5	4	3	3		
Parandamisvõime . . .	10					
Järelsoo ühtlus						
Järelsoo väärtus	10					
Summa . .	25	24	21	17		

Komisjon:

§ 18. Auhinnatud hobuseid peab näitusel iga päev näituseringile välja toodama vaatlejale seletuste andmiseks. Iga tõug tuuakse eraldi välja. Hobuste talutamine ringis peab sündima ringi keskelt vaadates paremalt pahemale poole. Väljatoodud hobuse nr. peab olema kinnitatud rinnavöö paremal küljel. Auhinna järk peab olema märgitud hobuse parempoolse kõrva juures kaheküljelisel kaardil ehk värvilise lindi abil. I auh. *sinine* lint., II auh. — *must* lint., III auh. — *valge* lint. Seletusandjal peab olema hüüdetoru.

§ 19. I ja II auhinna osalised hobused peab näituse päevapiltniku poolt pildistatama. Näituse juhatus peab igast pildist saatma *kolm* eksemplari põllumajanduse peavalitsusele.

§ 20. Tarvilised juhtnöörid näituse juhatuse poolt näitusel viibimise korra kohta peavad olema üles löödud nähtaval kohal.

§ 21. Näitusel viibimise koha, aja, võistluse liigi ja tagajärgede kohta peab osakonna juhataja peale protokollide läbivaatamist tegema märkuse suguraamatu tunnistuse teisel küljel paremalpool äärel. Märkuse tegemiseks on soovitav sellekohane tempel, mille vorm siin juures lisatud. Hindamise komisjon on kohustatud valvama, et märkused ei jääks tegemata.

.....	Rühm .....
.....	Auhind .....
Maakonna näitusel	Autasu .....
„.....“ .....19....aa.	Allkiri:

III. Kohalikud näitused (noorte hobuste näitused).

§ 22. Kohalikke näitusi hobuste osakondade alal võivad toime panna kohalikud põllumajanduslikud organisatsioonid tõuseltside üldkorraldusel.

§ 23. Kohalikule näitusele võib vastu võtta noori hobuseid järgmistesse rühmadesse:
1) varsad alla 1 aasta vanad,
2) aastased varsad,
3) kaheaastased täkksälud.

§ 24. Väljapanijal peab olema ettenäidata ametlik varsatunnistus, mille teisele küljele näituse juhatusel tuleb äratähendada: näituse koht ja aeg, võistluse liik ja tagajärg. Samal aastal on keelatud hobust teist korda näitusele võtta.

§ 25. Tõuselts määrab tarvilisel arvul kolmeliikmelisi hindamiskomisjone. Komisjon otsustab häälteenamusega.

§ 26. Näitusele toodud noored hobused asetatakse tõugude järele, ning toomine komisjoni ette sünnib tõugude ja rühmade kaupa; hindamise juures võib olla kõrvalisi isikuid ainult komisjoni juhataja loal.

§ 27. Auhindu võib määrata paremate varsade eest, silmaspidades nende vanemate tõuväärtust ja nende pidamise korralikkust.

§ 28. Rahalise autasu vahekord ja väljaandmise viis määratakse iga aasta kohta kindlaks hobusekasvatuse komitee poolt väljatöötatud ning põllumajanduse peavalitsuse poolt heakskiidetud juhtnööriga.

Lisa I.

Riikliku abiraha andmise tingimused ja kord hobuste näitustele ja põllumajanduse näituste hobuste osakondadele.

§ 1. Hobuste kasvatamises võistluse esilekutsumiseks annab põllutööministeerium riikliku toetust maakondlikkudele ja kohalikkudele näitustele allpooltoodud tingimustel ja korra järele.

§ 2. Põllutööministeerium võtab omas igaaastases eelarves üles näituste toetussummad, võttes aluseks aasta üleriigilist *varsatoodangut,* kasvatades varsade arvu iga aasta eriti kindlaksmääratava koeffitsiendiga.

§ 3. Riigikogu poolt lubatud toetussumma jagab põllumajanduse peavalitsus maakondade vahel proportsionaalselt nende varsatoodangule, aluseks võttes kõige uuemaid ametliku arvustiku andmeid.

§ 4. Iga maakonna kohta tulevast summast läheb mitte üle poole maakondlikkude näituste rahalisteks autasudeks ja mitte alla poole maakonna noorte hobuste autasu kapitali täiendamiseks. Täpsema tarvitamisviisi määrab põllumajanduse peavalitsus.

§ 5. Riikliku toetuse väljajagamine kohalikkudele näitustele sünnib tõuseltside kaudu, maakonna näitustele nende toimepanijate kaudu tingimusel, et viimased vähemalt samapalju omalt poolt ministeeriumi toetussummale juurde lisaks.

8. Osakond. Veised.

I. Maakondlikud näitused.

I. Vastuvõtmise ja väljapanemise kord.

§ 1. Näitusele võetakse veiseid, kes on olnud vahetpidamata vähemalt pool aastat praeguse omaniku pidada, ning kes kuuluvad järgmistesse jaoskondadesse:

1. jaoskond: angeli (eesti punane kari) suguraamatusse võetud veised,
2. „ hollandi-friesi (eesti must-valge kari) suguraamat. võetud veised,
3. „ eesti maatõu suguraamatusse võetud veised.

§ 2. *Puhasverelised veised* võistlevad järgmistes rühmades:

1. rühm — üksik lehm, kes vähemalt ükskord poeginud,
2. „ — üksik pull $1^1/_2$ –3 a. vana,
3. „ — üksik pull üle 3 a. vana,
4. „ — kogu: lehm ühes vähemalt 2 otsekohese üle 2 a. vanuse järeltulijaga. Järeltulijad võivad olla ka mitte väljapanija omad.
5. „ — kogu: 1 pull üle $1^1/_2$ a. vana ja 2—6 lehma.

Selles rühmas peab väljapanija lehmi järgmisel arvul näitusele välja panema:

Kui karjapidaja majapidamises on:	Siis peab olema näitusel väljapandud:
alla 10 lehma	vähemalt 2 lehma
10–20 „	„ 3 „
20—30 „	„ 4 „
31—40 „	„ 5 „
üle 40 „	„ 6 „
Ühisused peavad välja panema . .	„ 6 „

Kogusid võivad väljapanna kas karjapidajate ehk loomakasvatuse üksused, nagu kontroll- ehk pulliühisused j. n. e.

6. rühm — kogu: 1 pull üle $3^1/_2$ a. vana ja vähemalt 5 järeltulijat, kes on aastased ehk vanemad ning kelle hulgas peab olema vähemalt 1 pull. Selles rühmas võib välja panna ainult seesuguseid loomi, kelle vanemad on sissekantud vastavasse tõuraamatusse.

§ 3. *Segaverelistest veistest* võetakse näitustele ainult § 1 ettenähtud tõuloomi, kellel on vähemalt $^1/_4$ tõuverd. Segaverelised loomad võistlevad järgmistes rühmades:

7. rühm — üksik lehm, kes on poeginud vähemalt ükskord,

8. rühm — kogu: lehm ühes vähemalt 2 otsekohese järeltulijaga, kusjuures järeltulijate isa peab olema tingimata puhastverd.
9. „ — kogu: 1 puhastverd pull vähemalt $1^1/_2$ aastat vana ja segaverelised lehmad. Lehmi peab näitusel väljapandamas § 2 rühm 5. ettenähtud arvul.
10. „ — kogu: 1 puhastverd pull ja 5 tema järeltulijat, kes on aastased ehk vanemad.

§ 4. Üksikult väljapandud loom võib esineda ka kogus, kui loom on teise isiku poolt väljapandud kogus esitatatud looma järeltulija.

§ 5. Väljamaalt sissetoodud loomad võivad võistelda ja auhinde saada ainult siis, kui nad on väljapandud kogudes (rühmad 4, 5, 6, 8, 9 ja 10).

§ 6. Näitusele vastuvõtmise juures vaatab näituse juhatuse poolt volitatud loomaarst loomad üle. Haigeid loomi näitusele ei võeta.

§ 7. Väljapandud loomad peavad olema suguloomadele vastavas rammus ja vanadusele vastavalt arenenud.

§ 8. Väljapanija ei tohi looma ilma näituse juhatuse loata näituselt ära viia.

II. Veiste hindamise juhtnöörid.

§ 9. Hindamine sünnib avamise päeval; näituse teise päeva hommikul kell 10 pannakse näitusel loomalatrite juures auhinnad üles.

§ 10. Näitusel väljapandud veised hinnatakse üksikult. Kogude hindamisel võetakse aluseks kogus esinenud loomade hindamise andmeid ja kogu ühtlust. Veiste hindamine sünnib järgmise pallidesüsteemi järele:

Rühmad	Rühmade koosseis		Põlvenemine	Toodang	Kehaehitus ja tüüp	Kogu ühtlus	Kokku palle	Märkus
			I	II	III	IV		
1. ja 7.	Üksik *lehm*, kes vähemalt üks kord poeginud		20	30	50	—	100	
2.	Üksik *pull* $1^1/_2$ a. vana		20	—	50	—	70	
3.	Üksik *pull* üle 3 a. vana . .		20	—	50	—	70	
4. ja 8.	Kogu: *Lehm* vähemalt kahe otsekohese *järeltulijaga*, kes vähemalt 2 a. vanad	lehma . . .	20	30	50	25	195	
		järeltulijate keskmine	20	—	50			

Rühmad	Rühmade koosseis		Põlvenemine	Toodang	Kehaehitus ja tüüp	Kogu ühtlus	Kokku palle	Märkus
			I	II	III	IV	V	
5. ja 9.	Kogu: 1 pull üle $1^1/_2$ a. vana ja 2—6 lehma	Pull . . .	20	—	50	25	225	
		lehmade keskmine .	20	30	50			
		talu kogu karja keskmine . . .	—	30	—			
6. ja 10.	Kogu: 1 pull üle $3^1/_2$ a. vana ja vähemalt 5 järeltulijaga	Pull . . .	20	—	50	25	165	
		järeltulijate keskmine .	20	—	50			

§ 11. Auhinde võib anda ainult nendele veistele, kes kuuluvad § 2 ja 3 ettenähtud rühmadesse.

Pallide määramise alused:

§ 12. *Põlvenemise hindamine.*

a) Põlvenemise tunnistuste eest üldse kokku kuni . . . . . 3 palli.
esimese põlve (isa ja ema) eest arvatakse 1 punkt, järgnevate põlvede eest kuni 2 punkti.

b) suguvõsade päritolu ehk põlvenemise kindluse eest . . . . . 2 „

c) auhinnatud (vähemalt II auhinnaga) vanemate eest antakse:
I põlves 1 pall kummagi vanema eest ning eelmistes põlvedes à $^1/_2$ palli; üldse kokku kuni . . . . . 3 „

d) esivanemate *rasvatoodangu* hindamisel antakse pallisid järgmiselt:

1) *ema* rasvatoodangu hindamisel annavad 300 ℔ võirasva 4 palli ja iga 30 ℔ võirasva, mis võirasva toodang 300 ℔ rohkem ehk vähem on, suurendab ehk vähendab pallide arvu $^1/_2$ võrra kuni . . . . . 6 „

2) *ema-ema* ja *isa-ema* rasvatoodangu hindamisel annavad 300 ℔ võirasva 2 palli, kusjuures iga 50 ℔ võirasva, mis võirasva toodang 300 ℔ rohkem ehk vähem suurendab ehk vähendab pallide arvu $^1/_2$ võrra kuni . . . . . 6 „

Kokku kuni . . 20 palli.

§ 13. *Toodangu hindamine.*

I. *Üksiku lehma* (1, 4, 7 ja 8 rühm) toodang hinnatakse kõige kõrgema aasta-toodangu järele. 350*) naelalise võirasva aasta-toodangu eest arvatakse 30 palli, iga 10 naela võirasva pealt, mis aasta-toodang 350 naelast vähem, vähendatakse pallide arvu 1 palli võrra.

*) 1924 aasta kohta võetakse ajutiselt 350 naela asemel 320 naela võirasva arvamise aluseks.

II. *Kogude toodangu* hindamist (rühmad 5 ja 9) võetakse aluseks kogus esinenud lehmade keskmine toodang, mida hinnatakse samuti kui üksikute lehmade toodangut.

III. *Talu kogukarja* toodang (5. ja 9. rühm) hinnatakse parema toodangu järele kahest viimsest aastast. Ülesandmisel peab olema tähendatud, missuguse aasta aasta toodang on võetud.

IV. *Talu kogukarja* toodangu hindamisel antakse 260 naela võirasva eest 30 palli; iga 10 naela võirasva eest, mis võirasva toodang 260 naelast vähem on, vähendatakse pallide arvu 1 palli võrra.

§ 14. *Kehaehitus ja tüüp.*

Kehaehituse (eksteriööri) hindamisel võetakse arvesse järgmisi keha üksikosasid:

I. Eesti maatõu kehaehituse hindamise tabel.

Hindamisel võetakse arvesse	Pallide ülimäär pullid ja lehmad	Märkus
1. Esikeha	6	
2. Keskkeha	5	
3. Tagakeha	6	
4. Piimamärgid	8	
5. Tüüp	15	
6. Üldmulje	10	
Kokku	50	

II. Hollandi-friisi (eesti must-valge) tõu kehaehituse hindamise tabel.

Hindamisel võetakse arvesse	Pallide ülimäär		Märkus
	Pullid	Lehmad	
1. Pea (vorm, silmad, nina) ja sarved	7	4	
2. Kael, laba, rind	6	5	
3. Selg, küljed, tühimused	5	4	
4. Lanne, (nimmed)	4	4	
5. Laudjas (ristluu, niuded)	5	6	
6. Reied	3	3	
7. Saba (juur, roog)	2	2	
8. Jalad (tugevus, seisak, käik)	5	3	
9. Nahk, karv, piimamärgid	3	9	
10. Üldmulje (arenemine, ühtlus, tüüp)	10	10	
Kokku	50	50	

III. Angeli (eesti punase) karja kehaehituse hindamise tabel.

Hindamisel võetakse arvesse		Pallide ülimäär	Märkus.
1. Pea ja kael.	(Pea vorm, sarved, silmad, kõrvad kaela ühinemine kehaga jne. . . .	3	
2. Esiosa.	(Rinna sügavus, rinna laius, turi, piht, jalad)	8	
3. Keskosa.	(Seljajoon, selja laius, küljed, lanne tühimused, magu)	6	
4. Tagaosa.	(Laudjas, kintsud, ristluu, saba, jalad)	8	
5. Piimamärgid.	(Nahk, karv, udar jne.)	7	
6. Tüüp.	(Karva värv, arenemine jne.) . . .	6	
7. Üldmulje.	(Ühtlus, tervis, sugumärgid, temperament, lihavus jne	12	
	KOKKU. .	50	

Märkus I: Veiste kogude (karjade) ühtluse hindamisel võetakse arvesse peaasjalikult tüüp s. o. kehaehituse ja värvi sarnasus.

Märkus II: Tüübi hindamisel võetakse arvesse tõuseltsi poolt ülesantud tõu tüübi nõudmised.

Auhindade arvestamine saadud pallide järele.

§ 15. Auhinde määrab hindamiskomisjon, kusjuures hinnatavad loomad peavad üksikasjalisel hindamisel järgmised alammäärad palle saama:

1. Üksiku lehma hindamise tabel (rühm 1 ja 7).

Hindamisel võetakse arvesse	Pallide ülimäär	I.	II.	III.	Täiendus vaata	Märkus
		Auhinna saamiseks peab hindamisel saama vähemalt palle				
Lehma:						
Põlvenemine . .	20	14	10	6	§ 12	
Toodang. . . .	30	24	19	15	§ 13 I.	
Kehaehitus ja tüüp.	50	40	30	20	§ 14	
Kogusummas:	100	85	70	55		

2. Üksiku pulli hindamise tabel (rühm 2 ja 3).

Hindamisel võetakse arvesse	Pallide ülimäär	I.	II.	III.	Täiendus vaata	Märkus
		Auhinna saamiseks peab hindamisel saama vähemalt palle				
Pulli:						
Põlvenemine . . .	20	16	12	8	§ 12	
Kehaehitus ja tüüp	50	43	35	25	§ 14	
Kokku: .	70	58	49	38		

3. Kogu: lehma ühes järeltulijatega hindamise tabel (rühm 4 ja 8).

I. *Lehma:*						
Põlvenemine	100	20	14	10	6	§ 12
Toodang		30	24	19	15	§ 13 I.
Kehaehitus		50	40	30	20	§ 14
II. *Järeltulijate keskm.*						
Põlvenemine	70	20	14	10	6	§ 12
Kehaehitus		50	40	30	20	§ 14
III. *Kogu ühtlus:*	25	25	20	16	12	
Kokku:	195	195	165	135	108	

4. Kogu: pulli ühes lehmadega hindamise tabel (rühm 5. ja 9.).

I. *Pulli:*					
Põlvenemine. .	20	16	12	8	§ 12
Kehaehitus . .	50	43	35	25	§ 14
II. *Lehmade keskmine:*					
Põlvenemine. .	20	16	12	8	§ 12
Toodang . . .	30	24	18	14	§ 13 II
Kehaehitus . .	50	40	30	20	§ 14
III. *Kogu ühtlus:*	25	20	15	10	§ 14
IV. *Talukarja keskmine:*	30	24	18	14	§ 13 III IV
Kokku:	225	191	157	135	

5. Kogu: pulli ühes järeltulijatega hindamise tabel (rühm 6. ja 10.).

Hindamisel võetakse arvesse	Pallide ülimäär	I	II	III	Täiendus vaata	Märkus
		Auhinna saamiseks peab hindamisel saama vähemalt palle				
I. *Pulli:*						
Põlvenemine. .	20	16	12	8	§ 12	
Kehaehitus . .	50	43	35	25	§ 14	
II. *Järeltulijate keskm.:*						
Põlvenemine. .	20	16	12	8	§ 12	
Kehaehitus . .	50	40	30	20	§ 14	
III. *Kogu ühtlus:*	25	20	15	10		
Kokku:	165	141	115	90		

§ 16. Lehmadele võib auhinda anda ainult siis, kui ette on näidatud kohaliku kontroll-assistendi ehk vastava tõuseltsi poolt õigekstunnistatud kontroll-andmed piima- ja võirasvaanni kohta.

§ 17. Pullidele võib auhinda määrata ainult siis, kui on esitatud nende vanemate vähemalt üheaasta kontroll-andmed, mis õigeks tunnistatud kontroll-assistendi või vastava tõuseltsi poolt.

§ 18. Auhinnatud loomad tuuakse iga päev näitusel välja, misjuures antakse vaatajatele seletusi nende kohta.

§ 19. Aastas võib looma ainult üks kord näitusel välja panna.

III. Autasu.

§ 20. Auhinna tõenduseks antakse diplom. Ühes diplomiga antakse ka autasu (rahas või väärtuslikkudes asjades) nendele loomaomanikkudele, kes looma järjest pidanud vähemalt 12 kuud; väljapanijad, kes looma pidanud alla 12 kuu, saavad ainult diplomi, kuna rahalist autasu nendele ei anta.
Autasu summade vahekord auhindade järele on I : II : III : = 5 : 3 : 1.
Autasude kogusumma peab olema enne näitust avalikult teada antud.

§ 21. Auhinnatud veiste rahalise autasu summade vahekord protsentides on järgmine:

Autasu klassid	Rühmad	Autasu summade vahekord.			Märkus
		I auhid %	II auhind %	III auhind %	
I	6	100	60	20	
II	3 ja 10	90	54	18	
III	4	80	48	16	
IV	9	70	42	14	
V	3 ja 8	60	36	12	
VI	2	50	30	10	
VII	1	40	24	8	
VIII	7	30	18	6	

§ 22. Hindamiskomisjonis peab olema kolm liiget: üks näituse juhatuse poolt, üks põllutööministeeriumi, üks vastava tõuseltsi esitaja. Esitaja tarvilikkusest ja auhindamise alguse ajast peab juhatus 3 nädalat enne näituse avamist vastavale tõuseltsile teatama. Näituse juhatusel peab olema omalt poolt määratud auhindamiskomisjoni kaks tagavaraliiget juhtumiseks, kui põllutööministeeriumi ehk tõuseltsi esitajad ei peaks ilmuma. Komisjoni juhatajaks on näituse toimepanija esitaja.

§ 23. Hindamiskomisjoni liikmed arvustavad looma üksikult ja iseseisvalt. Auhindamise aluseks võetakse üksikute liikmete pallide keskmine, mis ka protokolleeritakse.

II. Noorkarja ja järeltulijate näitused.

§ 24. Noorkarja ja järeltulijale näitusi võivad toime panna tõuseltsid ja kohalikud põllumajanduslikud organisatsioonid tõuseltsi korraldusel.

§ 25. Noorkari võistleb näitusel järgmistes rühmades:

1. rühm— lehm-mullikas alla 1 aasta vana,
2. „ — pull alla 1 aasta vana,
3. „ — lehm-mullikas üle 1 aasta vana, kuni poegimiseni,
4. „ — pull 1—2 aastat vana,
5. „ — lehm ühes vähemalt 2 otsekohese järeltulijaga, kes üle 2 a. vana,
6. „ — kogu: pull vähemalt 5 järeltulijaga, kes üle aasta vanad, kelle hulgas vähemalt 1 pull.

§ 26. Noorkarja (1, 2, 3, 4 rühmad ja 5 ja 6 rühmades ettenähtud järeltulijad) väärtust hinnatakse järgmise pallisüsteemi järele:

Hindamisel võetakse arvesse	Pallide ülimäär	I	II	III	Märkus
		Auhinna saamiseks peab hindamisel saama vähemalt palle.			
1. Põlvenemine	20	16	12	8	
2. Tõutüüp	20	16	12	8	
3. Eksteritöör	20	16	12	8	
4. Arenemine ja pidamine	20	16	12	8	
5. Üldmulje	20	16	12	8	
Kogusummas .	100	85	65	50	

§ 27. Noorkarja näitusel hinnatakse sugupulle ja sugulehmi (§ 25. rühmad 5. ja 6.) *pärandamisvõime* järele.
On *järeltulijad ühtlased* ning võistleja pull ehk lehm on saanud hindamisel keskmiselt

üle 80 palli, siis saab loom I järgu pärandamisvõime tunnistuse.
80—71 „ „ „ „ II „ „ „
70—60 „ „ „ „ III „ „ „

§ 28. Auhindadega ühes antavate rahaliste autasusummade vahekorrad on noorarja näitustel järgmised:

Autasu klassid	Rühmad	Autasusummade vahekord			Märkus
		I auhind %	II auhind %	III auhind %	
1 klass	6	100	60	20	
2 „	5	90	54	15	
3 „	4	80	48	16	
4 „	3 ja 2	60	36	12	
5 „	1	40	24	8	

§ 29. Rahalised auhinnad antakse väljapanijale välja:
a) täiel määral (100%), kui auhinnatud loom põlveneb väljapanija oma karjast;
b) kolmveerand (75%), kui auhinnatud loom vähemalt 6 kuud on olnud väljapanija käes kasvatada.

Rahalist auhinda ei anta, kui auhinnatud loom on olnud alla 6-e kuu väljapanija käes kasvatada.

§ 30. Noorkarja hindamiskomisjoni moodustab vastav tõuselts.

9. osakond. Sead.

Väljapanemise kord.

§ 1. Sigu võetakse näitusele järgmiste jaoskondadesse:

1. jaoskond: puhastverd yorkshiiri tõugu sead,

2. „ parandatud maa sead.

§ 2. Iga jaoskonda võetakse vastu: 1) sugusigu ja 2) nuumsigu.

§ 3. Näitusel väljapandud sugusead peavad olema märgitud tõuraamatusse ehk põlvenenud tõuraamatusse märgitud sigadest ning varustatud vastavate tõuraamatu tunnistustega.

§ 4. Iga jaoskonna sead liigitatakse ja asetatakse näituse platsil järgmiselt:

1. Sugusead.

1. rühm— noorsead 6—12 kuud vanad;
2. „ — emised üle 12 „ „
3. „ — kuldid üle 12 „ „
4. „ — kogu: emis põrsastega;
5. „ — kogu: emis vähemalt 5 järeltulijaga üle 6 kuu vanad;
6. „ — kogu: kult vähemalt 5 järeltulijaga üle 6 kuu vanad;
7. „ — kogu, mis koosneb vähemalt 1 kuldist, 3 emisest ja nende järeltulijatest vähemalt 6 kuud vanad.

Märkus: Üksikult võistlvad sead võivad veel ühes kogus esineda, kui kogu on teisei siku poolt väljapandud.

2. Nuumsead.

8. rühm— bekon (väljaveo) sead 5—8 kuud vanad, eluskaaluga 5—7 puuda,
9. „ — pekisead üle 7 puuda.

Hindamise kord.

§ 5. *Sugusigade* hindamise tabel.

Hindamisel võetakse arvesse	Pallide ülimäär	I	II	III	Märkus
		auhinna saamiseks peab hindamisel saama vähemalt järgmine arv palle			
I. Sugulooma väärtus					
1. Kogumulje, tüüp, värv .	5	4	3	2	
2. Tervis, vastupidav., harjas, nahk)	5	4	3	2	
3. Suguiseloom, (nisade arv)	5	4	3	2	
4. Kasv, arenemine	5	4	3	2	
5. Pea ja kael	5	4	3	2	
6. Seljaliin (pikkus)	5	4	3	2	
7. Ring, laba (laius, sügavus)	5	4	3	2	
8. Laudjas (laius, pikkus) .	5	4	3	2	
9. Jalad, (asetus, vorm) . .	5	4	3	2	
10. Käik	5	4	3	2	
Kokku . . .	50	40	30	20	
II. Põlvenemine					
1. põlvenemise tunnistuste eest	5	4	3	2	
2. auhinnaga kroonitud esivanemate eest	5	4	3	2	
3. arvurikka põrsaste arvu eest esivanematel	15	12	9	5	
Kokku . . .	25	20	15	10	
III. Sigivuse- ja pärandusvõime	25	22	19	15	
IV. Kogude ühtlus	25	22	19	15	
Kogusumma .	125	112	95	75	

Märkus: Sigivust ja pärandusvõimet kui ka kogu ühtlust hinnatakse ainult 4—7 rühmades võistlevate sigade juures.

§ 6. *Nuumsigade* (§ 4 rühmad 8—9) hindamise tabel.

Hindamisel võetakse arvesse	Pallide ülimäär	I	II	III	Märkus
		Auhinna saamiseks peab hindamisel saama vähemalt järgmine arv palle			
1. Tüüp, suurus, raskus	5				
2. Esikeha: rind, pea ja kael	5				
3. Keskkeha: küljed, kõht, õlad, selg . . .	10				
4. Tagakeha: singid . .	10				
5. Jalad	5				
6. Nuumamise seisukord, keha konsistents .	5				
7. Kogumulje (nuumamise tasuvuse seisukohalt) . . .	10				
Kogusumma .	50	45	37	30	

§ 7. Sigade hindamiskomisjon koosneb kolmest liikmest, kellest üks on põllutööministeeriumi esitaja, teine on Eesti Seakasvatuse Seltsi esitaja ja kolmas näituse korraldaja esitaja.

Märkus 1: Põllutööministeeriumile ja Eesti Seakasvatuse Seltsile teatab näituse juhatus esitaja kohale saatmise vajadusest vähemalt 2 nädalat enne näituse avamist.

Märkus 2: Hindamiskomisjoni liigetele valib näituse juhatus 2 asetäitjat, kes puuduvate kohuseid täidavad.

§ 8. Rahaliste autasude vahekord sigade osakonnas auhinde saanud väljapanekute eest on üksikute rühmade järele järgmine:

Autasu klass	Rühmad	Rahalise autasu vahekord protsentides			Märkus
		I auh.	II auh.	III auh.	
I	7	100	60	20	
II	6	90	54	18	
III	5	80	48	16	
IV	4	60	36	12	
V	3	40	24	8	
VI	2	30	18	6	
VII	1	15	9	3	

Tartu Ülikooli Raamatukogu

10. osakond. Lambad.

Väljapanemise kord.

§ 1. Kohalikkudele ja maakonna näitustele võetakse lambaid üksikult ja kogudes. Vastuvõetud lambad asetatakse näituse platsil tõugude järele.

§ 2. Lambad võistlevad järgmistes rühmades:

1. rühm— utt üle 1—2 aastat vana,
2. „ — jäär üle 1—2 aastat vana,
3. „ — utt üle 2 aastat vana,
4. „ — jäär üle 2 aasta vana,
5. „ — kogu: 1 utt vähemalt 2 otsekohese järeltulijaga, kes suguraam.võetud,
6. „ — kogu: 1 jäär vähemalt 4 suguraamatusse võetud järeltulijaga, kes võivad olla ka teiste isikute omad ja teistes liikides väljapandud. Auhinnatakse siin ainult *jäära.*

§ 3. Iga väljapandud lamba viimase pügamise (niitmise) aja ja saadud villasaagi üle peavad olema ülesandmise lehele juurdelisatud tõendused, (kas kohaliku põllumeeste seltsi, kontroll - assistendi ehk mõne muu vastava asutuse ehk ametniku poolt).

§ 4. Lamba näitusele ülesandmise juures peab väljapanija näituse juhatusele saatma ka villaproovi (vähemalt 50 grammi), mis võetud viimasest pügamisest.

Hindamise kord.

§ 5. *Lambaid* hinnatakse järgmise pallidesüsteemi järele:

Omadused, mis hindamisel arvesse võetakse		Pallide ülimäär		I	II	III	Märkus
			Kokku	Auhinna saamiseks peab hindamisel saama vähemalt järgmine arv palle			
1. Eksteriöör	1. Pea	3	30	24	18	12	
	2. Keha	15					
	3. Nahk	7					
	4. Jalad	5					
2. Tõuväärtus	5. Tõupuhtus	5	25	20	15	10	
	6. Tervis	10					
	7. Sigivus	10					
3. Vill	8. Villa häädus . . .	25	45	35	28	20	
	9. Villa kasv	20					
	Kogusumma . .	100	100	85	70	55	

§ 6. Lammaste osakonna üksikutes rühmades saadud auhindadega antava rahalise autasu vahekord on järgmine:

Autasu klassid	Rühmad	Rahalise autasu vahekord %-des			Märkus
		I auhind	II auhind	III auhind	
I	6	100	60	20	
II	5	80	48	16	
III	4	90	36	12	
IV	3	50	30	10	
V	2	30	18	6	
VI	1	20	12	4	

11. osakond. Väikeloomad.

Üldmäärused.

§ 1. Kohalikkudel ja maakonna näitustel väikelooma kasvatuse osakonnas on järgmised jaoskonnad:

1. jaoskond — kitsed,
2. „ — kodujänesed,
3. „ — koerad.

1. jaoskond. Kitsed.

§ 2 Näitusele võetakse ainult *valgeid* ja *hallisid* sarvituid *piimakitsesid.*
Kitsed jagatakse järgmistesse rühmadesse:
1. rühm— kitsed üle 1 aasta vanad,
2. „ — sikud üle 1 aasta vanad,
3. „ — kogu: tiined ehk piimaandjad üle 2 aasta vanad kitsed ühes üle 1 aasta vanaduste järeltulijatega,
4. „ — kogu: sikk 3 järeltulijaga üle 1 aasta vanad.

§ 3. Kitsed hinnatakse järgmise pallidesüsteemi järele:

Punktid	Omandused, mis hindamisel arvesse võetakse	Pallide ülimäär	I	II	III	Märkus
			Auhinna saamiseks peab hindamisel saama vähemalt järgmine arv palle.			
1	Toodang	20	16	12	8	
2	Sigivus	20	16	12	8	
3	Kehaehitus (eksteriöör) .	20	16	12	8	
4	Tõupuhtus ja pärivus . .	20	16	12	8	
5	Kogumulje	20	16	12	8	
	Kogusumma	100	85	70	55	

§ 4. Toodangu hindamisel võetakse arvesse piimasaagi andmed, mille üle peavad olema ettenäidata tõendused.

§ 5. Auhinna tõenduseks antakse diplom. Peale selle antakse auhinnasaajatele rahalist *autasu*. Rahalise autasu vahekord üksikute rühmade ja auhindade järele on järgmine:

Autasu klass	Rühmad	Autasude vahekord			Märkus
		I auhind	II auhind	III auhind	
I	3 ja 4	100%	60%	20%	
II	2	75%	45%	15%	
III	1	50%	30%	10%	

2. jaoskond. Kodujänesed.

§ 6. Kodujäneste jaoskonda võetakse väljapanekuid järgmistesse rühmadesse:

I. — Naha- ja lihajänesed (belgia, hiigla, viini sinised, hõbehallid, hermeliin, süsimustad).

1. rühm — isajänesed üle 1 aasta vanad,
2. „ — emajänesed üle 1 aasta vanad,
3. „ — kodujäneste kogu: 1 isa ja vähemalt 3 ema ja neist vähemalt 5 järeltulijat, mitte alla 9 kuud vanad.

II. — Villajänesed (valge angoora).

4. rühm — isajänesed üle 1 aasta vanad,
5. „ — emajänesed üle 1 aasta vanad,
6. „ — kogu: 1 isa ja 3 ema ja nest vähemalt 5 järeltulijat, mitte alla 9 kuud vanad.

§ 7. Näitusele lastakse ainult puhastverd kodujäneseid, kes kuuluvad ülevalnimetatud rühmadesse.

§ 8. Emajäneseid ühes imevate poegadega näitusele ei lasta.

§ 9. Kodujäneseid hinnatakse igaühte üksikult järgmise pallidesüsteemi järele:

Naha- ja lihatõud:

Omadused, mis võetakse hindamisel arvesse	Pallide ülimäär	I	II	III	Märkus
		Auhinna saamiseks peab hindamisel saama vähemalt järgmine arv palle			
1. Suurus ja raskus	25	20	15	10	
2. Sigivus ja tõuühtlus . .	25	20	15	10	
3. Vastupidavus ja tervis .	25	20	15	10	
4. Karva ühtlus ja läige . .	25	20	15	10	
Kogusummas . .	100	85	70	55	

Villatõud:

Omadused, mis võetakse hindamisel arvesse	Pallide ülimäär	I	II	III	Märkus
		Auhinna saamiseks peab hindamisel saama vähemalt järgmine arv palle			
1. Suurus ja raskus	25	20	15	10	
2. Sigivus ja tõuühtlus . .	25	20	15	10	
3. Vastupidavus ja tervis . .	25	20	15	10	
4. Villa pikkus ja pehmus .	25	20	15	10	
Kogusummas . .	100	85	70	55	

3. jaoskond. Koerad.

§ 10. Näitusele võetakse koeri ainult järgmistesse rühmadesse:
1. rühm — karjakoerad,
2. „ — õuekoerad,
3. „ — jahikoerad.

Märkus: Mingisuguseid toa- ega ilukoeri näitusele ei võeta.

§ 11. Karjakoerte kohta peab olema kohaliku põllumeeste seltsi poolt tunnistus, milles täpselt tõendatakse koera karjahoidmise omadusi.

§ 12. Jahikoerte hindamisel võotakse arvesse tõupuhtust ja andmeid koera teenuste ja omaduste üle.

§ 13. Näitusele võetakse ainult üle 9 kuu vanuseid koeri.

§ 14. Koertel peab olema kindel kaelarihm ja kett ning tarviduse järele suukorv.

§ 15. Kurjade koerte kohta tuleb teha ülesandmise lehes sellekohane märkus ja suukorvid pähe panna.

12. osakond. Sulgloomad.

Näitusel väljapanemise kord.

§ 1. Kohalikkudele ja maakondlikkudele näitustele võetakse ainult allnimetatud tõugu sulgloomi:

1. jaoskond. Kanad: *munakanad:* itaalia, minorka, eesti maakana.
lihakanad: faveroll, mechelnid.
muna-lihakanad: viandot, orpington, plimut-rock, rodislaud.

2. jaoskond. Pardid: pekingi, ruani, aylesburgi tõugu.

3. jaoskond. Haned: tuluusi, pommerni, emdeni parandatud maahaned.

4. jaoskond. Kalkunid: pronkstõugu, prantsusvalged (virgiinivalged).

§ 2. Igas jaoskonnas võistlevad sulgloomad järgmistes rühmades:

1. rühm — pesakond: 1 isane ja 2 emast üle 1 aasta vanad.
2. „ — kogu: 1 isane ja vähemalt 5 emast üle 1 aasta vanad.
3. „ — kogu: 2 kukke ja vähemalt 10 kana üle 5 kuu vanad.
4. „ — kogu: 1 isane ja 2 emast, kellel kumbagil vähemalt 5 otsekohest järeltulijat.

§ 3. Näitusele väljapandud linnud peavad olema märgitud jalarõngastega.

§ 4. Näitusele ei võeta kanu ja parte, kes on üle 3 aasta vanad.

§ 5. Näituse juhatus võib omale jätta näituse ajal munetud munad kolletsioonide kokkuseadmiseks.

§ 6. On soovitav sulgloomade ülesandmisel esitada olemas olevad andmed ja tõendused sulgloomade produktiivsuse ja pärivuse üle, missugused hindamisel arvesse võetakse.

Märkus: Sulgloomadele, kelle produktiivsuse ja pärivuse üle ei ole esitatud andmeid, ei anta esimest auhinda.*)

*) See märkus astub jõusse 1927 aastal.

§ 7. Näitusele ei võeta haigeid sulgloomi (vaata Üldmäärused §§ 20 ja 21).

§ 8. Iga väljapaneku juures peab olema välja pandud:
1. Väljapaneku Nr. näituse nimekirjas.
2. Väljapanija nimi ja elukoht.
3. Sulglooma tõu nimetus.
4. Väljapandud sulgloomade arv.

Hindamise kord.

§ 9. Sulgloomi hinnatakse järgmise pallidesüsteemi järele:

Omadused, mis võetakse hindamisel arvesse	Pallide ülimäär	I	II	III	Märkus
		Auhinna saamiseks peab hindamisel saama vähemalt järgmine arv palle			
1. Produktiivsus	25	20	15	10	
2. Tõu puhtus ja eksteriöör	30	24	18	12	
3. Pärivus	10	8	6	4	
4. Pesakonna ehk kogu ühtlus	5	4	3	2	
5. Tervis, vastupidavus ja arenemine vanaduse järele	30	24	18	12	
Kogusummas . .	100	85	70	55	

Märkus 1. *Produktiivsust* hinnatakse andmete järele; kui aga andmed produktiivsuse üle puuduvad, siis otsustab hindamiskomisjon üldkogu ja vanaduse järele.

Märkus 2. *Pärivust* hinnatakse esitatud tõuraamatu tunnistuste järele.

§ 10. Auhinna tõenduseks antakse diplom. Ühes diplomiga antakse ka rahalist autasu, mille vahekord on üksikute rühmade ja auhindade järele järgmine:

Autasu klassid	Rühmad	Rahalise autasu vahekord %%			Märkus
		I auhind	II auhind	III auhind	
I	4	100	60	20	
II	3	75	45	15	
III	2	50	30	10	
IV	1	25	15	5	

13. osakond. Mesindus.

§ 1. Mesinduse alal näitusel väljapandavad eksponaadid jaotatakse ja võistlevad järgmistes rühmades:

1. jaoskond. Mesinduse tooted.

1. rühm — vurrimesi,
2. „ — kärjemesi,
3. „ — vaha,
4. „ — kunstkärjed.

2. jaoskond. Mesilastekasvatuse abinõud.

5 rühm — mesipuude paviljon väiksel kujul,
6. „ — raamtarud,
7. „ — mesivurrid, vahavalmistamise mudelid, kindad, kaitsevõrgud jne.,
8. „ — kuivatatud õietolm ja meetaimede kogud, varustatud pealkirjaga,
9. „ — teaduslikud kollektsioonid, kirjandus, joonistused.

3. jaoskond. Mesilased ja mesilad.

10. rühm — mesilastepered õlgtarudes,
11. „ — mesilastepered raamtarudes,
12. „ — emakasvatuse tarud mesilastega,
13. „ — kogumesilad ja mesilaste tõud,
14. „ — katsed mesilastepidamise alal.

§ 2. 2. jaoskonnas võistlejad peavad ülesandmise ajal sisseandma ka väljapanekute täieliku kirjelduse.

§ 3. Võislevad mesilad vaadatakse järele ja hinnatakse kohapeal majapidamistes. Auhinna vääriliseks tunnistatud mesila peab näitusplatsil esinema nende väljapanekutega, millised hindamiskomisjon tunnistab soovitavaks.

§ 4. Mesila saadusi peab väljapandama vähemalt 2 kg (5 naela).

§ 5. Selgema ülevaate saamiseks mesilast peab iga 1. ja 3. jaoskonnas võistleja teatama vähemalt 2 kuud enne näituse avamist näituse juhatusele juhatuse poolt kokkuseatud küsimuselehel:

1. mesiperede arv,
2. raam- ja pakktarude arv,
3. raamtarude süsteem,
4. mesila iseloom,
5. peasaagi iseloom,
6. kuipalju mett ja vaha on saadud viimastel aastatel kokku ja 1 perelt keskmiselt,
7. müügikoht ja hind,
8. mesilaste haigused, (mis viimastel aastatel on juhtunud),
9. mesilaste tõug.

§ 6. Juhtnöörid auhinna mõistmiseks:

1) Vurrimee hindamisel on tarvis tähelepanna: selgust, puhtust, aromaati, värvi, maiku, venivust.

2) Kärjemee hindamisel võetakse arvesse puhtus, värv, lõhn, kärje ehituse ja kinnikaanetuse korralikkus.

3) Vaha hindamisel võetakse arvesse puhtus, värv, ja lõhn.

4) Kunstkärgede hindamisel võetakse arvesse puhtus, värv, lõhn, sitkus, kannukest, põhjamõõt, kärje paksus.

5) Mesinduse tarberiistade hindamisel võetakse arvesse:

a) tarude juures: normaalmõõtude täpsus, süsteemi kohasus meie ilmastikule, ehitusmaterjal, ehituse korrapärasus ja vastupidavus.

b) mesivurride juures: raadiuse mõõt, hõlmade ehituse korralikkus ja otstarbekohasus, ringjooksu korralikkus, vurri kereehituse korralikkus ja põhjakumerus.

6) Mesitaimede hindamisel võetakse arvesse: kogude korralikkus, nimede vastavus väljapandud eksemplaridele.

Märkus: Taimede nimed olgu vähemalt eesti ja ladina keeles.

7) Mesilaste väärtuse hindamisel on vaja silmaspidada mesilaste virkust, ehituse korralikkust, plaanilikkust, sihikindlust, tasuvust jne.

14. osakond. Kalaasjandus.

§ 1. Väljapanekuid kalaasjanduse alal võetakse näitusele järgmistes rühmades:

1. jaoskond. Kalapüügi abinõud.

1. rühm — Kalapüüdjate varustus:

a) mootorpaadid,
b) purje- ja sõudepaadid,
c) paadid elusate kalade vedamiseks,
d) sumbad ja teised elusate kalade hoiukohad,
e) paadimootorid ja nende tarbeasjad,
f) kalapaatide varustus: purjed, aerud, vee väljalaskmise abinõud, köied, ankrud, ketid, kompassid, pikksilmad, lambid, päästerõngad, päästevööd, presendid, keeduriistad jne.
g) kalapüüdjate kehakatted: nahast riided, õlitatud riided jne.

2. „ — Kalapüügiriistad:

a) noodad, võrgud, riistad, rüsad, mõrrad, liivid, abarad, kuuritsad, vähjakahad, natad jne.,
b) õngitsemise tarbeasjad: õngeridvad, korgid (pullud), õngenöörid, õnged, landid, kunstsöödad ja avatlemise abinõud,
c) tõkked, kalaaiad, angerjapüüdmise kastid veskite juures jne.,
d) püügiriistade materjal: kanepist, linast ja puuvillast (lõngad, köied jne., nooda löstad (käpped, võrgupullud), korgid kivid, jne.,
e) püügiriistad, konserveerimise ja värvimise ained ja näited nende käsitamisest ja tagajärgedest.

2. jaoskond. Kalakasvatus.

3. rühm — Tiigipidamised ja kalakasvatuse majad:

a) mudelid, joonistused ja pildid kalakasvatuse asutustest ja tiigipidamistest,
b) kalakasvatuse majades ja tiigipidamistes tarvitatavad hautamisaparaadid, marjapuhastamise abinõud, kalapüüdmise kohad jne.
c) kalakasvatuse saadused: kunstlikult sugutatud kalamari, sugu- ja söögikalad jne.
d) tiigikalade toit (loomulik ja kunstlik),
e) nõud ja kastid kalamarja ja kalade saatmiseks.

4. „ — Kalavete hoid:

a) kudemise kohad, keelupiirkonnad, keeluajad jne.,
b) kalavete kasulikud kasvud,
c) veekogude kui ka nende põhja puhastamise abinõud,
d) kalateed ja abinõud kalade kaitseks tehaste ja vabrikute kahjulikkude mõjude vastu,
e) kalade vaenlased ja abinõud nende kõrvaldamiseks,
f) mudelid, joonistused, pildid, kirjeldused jne. sellesse liiki kuuluvatest asjadest.

3. jaoskond. Kalasaadused ja kalapüügi kõrvalsaadused.

5. rühm — Kalasaadused:

a) igasugused elusad ja värsked kalad, nende hoidmisviisid ja eeskujulikkude kalakaupluste sisseseaded,
b) soolatud kalad: silgud, lõhed, siiad; tursad, kilud, angerjad, säinad, vimmad jne.,
c) kuivatatud: latikad, siiad, tindid, kiisad, säinad jne.,
d) suitsetatud: angerjad, lõhed, silgud, siiad, ahvenad, rääbised, kohad (sudakud) jne.,
e) marineeritud: silmud, angerjad jne.,
f) kalakonservid klaasist ja plekist nõudes: 1) sterliseeritud, 2) sterliseerimata, 3) kalamari ja -marjast produktid.

6. „ — Kalapüügi kõrvalsaadused:

a) kalaliim, kalaõli, kaladest loomatoit, väetusaine, rasv, seep jne.

7. „ — Hülge liha, nahad ja rasv kui ka kõrvalsaadused.
8. „ — Vähjad ja nendest valmistatud saadused.
9. „ — Saadused muudest veeloomadest: veelindudest, sarmustest, pärlid jne.

4. jaoskond. Kalasaaduste ümbertöötamise abinõud ja ained.

10. rühm— Eraldi soolatud maitseained ja nende segud.
11. „ — Puust, plekist ja klaasist valmistatud nõud kalasaaduste sissetegemiseks ja alalhoidmiseks.
12. „ — Kalasaaduste valmistamiseks tarvisminevad tööriistad ja masinad: noad, konservikarpide valmistamise ja kinnipanemise masinad jne.
13. „ — Veovankrid, kastid ja muud nõud elusate, värskete, soolatud, suitsetatud, marineeritud, konserveeritud ja jäätatud kalade vedamiseks kui ka joonistused ja mudelid nendest.
14. „ — Mudelid, joonistused ja pildid jäätamise, konserveerimise, soolamise sisseseadetest ja kala alalhoidmise kohtadest.

5. jaoskond. Kalapüüdjate majanduslik olukord.

15. rühm — Kirjeldused, joonestused ja päevapildid kalapüüdjate maa-aladest, elumaja tüüpidest, kalastusmajadest püügikohtade läheduses, telkidest, püügiriistade kuivatamise- ja hoiukohtadest jne.

Väljapanemise kord kalasaaduste osakonnas.

§ 2. Elusad kalad peavad olema väljapandud 3—4 jala kõrgusel ülesseatud akvaariumides (klaasist kastides).

§ 3. Näituse toimkond on kohustatud hoolt kandma veevärskenduse eest akvaariumides.

§ 4. Tiigikalade väljapanijad on kohustatud juurdelisama tiikide plaanid ühes tarviliste andmetega produktiivsuse kohta.

§ 5. Kõigil väljapanekutel peavad olema vähemalt eestikeelsed seletused.

§ 6. *Kalakonserve* tuleb hinnata järgmise pallide süsteemi alusel:

Hindamisel võetakse arvesse	Pallide ülimäär	I	II	III	Märkus
		Auhinna saamiseks vaja saada vähemalt palle			
1. Etiket	5	3	2	2	
2. Välimine vorm	3	2	1	1	
3. Valtsid ja tinutamine, õhukindlus	7	5	4	3	
4. Tooside materjali headus	8	5	4	3	
5. Kummirõnga headus ja hügieenilised omadused	5	4	3	3	
6. Puhtus	10	9	8	7	
7. Lõhn	5	4	3	2	
8. Maik	8	6	5	4	
9. Värv	3	—	—	—	
10. Esteetiline mulje	6	5	4	3	
11. Konserveerimise ainete väärtus	10	6	5	5	
12. Konserveeritud ainete väärtus	10	5	4	4	
13. Sisu (konservi mõju toitmises)	10	8	7	6	
14. Konservide headus (vastupidavus) alalhoitud ajaga võrreldes	10	6	5	4	
Kokku	100	85	70	55	

§ 7. Produktide valmistamise aja kohta on väljapanija kohustatud andma õigeid teateid ja tarviduse korral muretsema tõendavaid andmeid.

§ 8. Hermeetiliselt steriliseeritud konservid tulevad näitusebüroole väljaanda väärtuse hindamiseks vähemalt üks kuu enne näitust.

§ 9. Niihästi konservid kui ka nende sissetegemise nõud ei tohi sisaldada mingisuguseid tervisele kahjulikke aineid, nagu: kõrge seatina protsent plekis ja kinnijootmise materjalis, boorhape, salitsüülhape jne.

§ 10. Väljapandud suitsetatud, kergelt soolatud ja muid ruttu rikkiminevaid aineid võidakse enne näituse lõppu äraviia või ümbervahetada samasuguste vastu näituse juhatuse loal.

15. Osakond. Masinad põllumajapidamises.

Masinate ülesandmise ja näitusele vastuvõtmise kord.

§ 1. Näitusele võetakse masinaid vastu ning nad võistlevad järgmistes rühmades:

1. jaoskond. Põllumajanduse masinad ja riistad.

1. rühm — Maaharimise riistad: künniadrad, põhjakohendajad, koorimise ja seemendamise adrad, muldajad, kitkumise ja reavahe harimise masinad, äkked ja vedruäkked, kultivaatorid, randalid, rullid ja libistajad jne.
2. „ — Traktorid ühes maaharimise riistadega, maafreesid jne.
3. „ — Heinamaa ja karjamaa harimise riistad: Heinamaa äkked, aeraatorid, heinamaa rullid jne.
4. „ — Külvimasinad. Käsikülvimasinad, laialtkülvimasinad, reaskülvimasinad, rohuseemne külvimasinad, juurvilja külvimasinad, kartulite mahapanemisemasinad, väetise külvimasinad, sõnnikulaotajad, virtsa ja vedelate väetiste laialivalamisemasinad jne.
5. „ — Koristamisemasinad: Rohuniidumasinad, viljalõikusemasinad, isesidujad viljalõikajad, kartulivõtmisemasinad, juurvilja ülesvõtmisemasinad, kaarutamisemasinad, linakitkumise ja kupardamise masinad jne.
6. „ — Peksumasinad: Auru- ehk mootorijõulised viljapaksumasinad, hobusejõulised rehepeksumasinad ühes göplitega, käsirehepeksumasinad, seemneheina peksumasinad, ristikheina seemnehõõrujad jne.
7. „ — Vilja puhastamise- ja sorteerimisemasinad: Vilja tuulamisemasinad, vilja sorteerimisemasinad, juurvilja seemnepuhastamisemasinad, rohuseemne sorteerimisemasinad, kartuli sorteerimisemasinad jne.
8. „ — Heina- ja õlepressid.
9. „ — Kuivatamise masinad ja sisseseaded: Viljakuivatajad, juurviljakuivatajad, puuvilja ja marjade kuivatamise sisseseaded jne.
10. „ — Aiatöö masinad ja riistad.
11. „ — Aia ja puuvilja ümbertöötamisemasinad.
12. „ — Kiutaimede ümbertöötamisemasinad: Linamurdmisemasinad, lina ropsimisemasinad, takupuistajad, puhastajad ja pressid, täielikumad lina ümbertöötamisemasinad jne.

13. rühm — Masinad karjatalituses: Looma toitmise ja jootmise sisseseaded, õlikookide purustajad, teravilja purustajad, hekslimasinad, sulbikatlad, karva- ja villaniitmise masinad, loomapuhastamise soad, harjad jne., haudumise aparaadid ja muud sulgloomade pidamise riistad jne.

14. „ — Piimatalitusemasinad: Separaatorid a) käsijõulised, b) jõumasina jõulised. Piimajahutajad, piimasoojendajad, võimasinad, võipressid, pasteriseerimise ja steriliseerimise abinõud, homogenisaatorid, piima kondenseerimise ja kuivapiima valmistamise masinad, piimakaalud, piimanõud, juustukatlad, juustupressid ja vormid, väikepiimatalituse inventar, või ja juustu pakkimise abinõud, piima ja piimasaaduste keemilise, füüsilise ja bioloogilise uurimise riistad, abinõud ja sisseseaded.

15. „ — Veo- ja sõiduriistad: Hobuseriistad. Veovankrid, reed, erilised veoabinõud (piimaveo vankrid, lihaveo vankrid). Sõiduvankrid ja saanid. Põldraudtee. Veo- ja sõiduautod jne.

16. „ — Majapidamise üldised riistad: Kaalud, pumbad, pritsid, labidad, hangud jne., leivavalmistamise abinõud, köökide sisseseaded, talu valgustamise jne.

17. „ — Teravilja ümbertöötamise masinad: Jahuveskid, valtsvärgid, kroovimisemasinad, tera kuivatamise ja pesemise masinad, püüli silindrid ja planschichterid, tangu ja kruubi valmistamise sisseseaded, kaeratangu valtsid.

18. „ — Masinad metsaasjanduses.

19. „ — Tulekindlate hoonete ehitusmaterjali valmistamise masinad.

2. jaoskond. Jõumasinad.

20. rühm — Aurumasinad ja auruturbiinid.
21. „ — Plahvatusmootorid.
22. „ — Vesiturbiinid.
23. „ — Tuulemootorid.
24. „ — Elektrimootorid, dünamod ja sisseseaded põllumajanduslikuks otstarbeks.

3. jaoskond. Põllumajandusliku tööstuse masinad ja sisseseaded.

25. rühm — Turbatööstuse masinad.
26. „ — Tärklisetööstuse masinad ja sisseseaded.
27. „ — Piiritusetööstuse masinad ja sisseseaded.
28. „ — Õlletööstuse masinad ja sisseseaded.
29. „ — Taimeõli tööstuse masinad ja sisseseaded.
30. „ — Rasvaainete ümbertöötamise masinad.
32. „ — Vahatööstuse masinad.

§ 2. Maakondlikule näitusele võetakse kõiki 1—32 rühmas nimetatud väljapanekuid vastu.

§ 3. Kohalikkudele näitustele pannakse välja *demonstreerimise otstarbel* ainult neid masinaid, mis maakondlikul ehk üleriiklisel näitusel või masinate proovitööde komisjonide ekspertiisil on saanud diplomid esimese ehk teise auhinna peale.

Märkus: I või II auhinna väärilisteks tunnistamata masinaid ei ole lubatud kohalikkudele näitustele väljapanna.

§ 4. Masinate väljapanija peab oma väljapanekud näituse juhatusele ülesandma hiljemalt *2 kuud* enne näituse avamist.

§ 5. Masina väljapanija on ülesandmise juures kohustatud:

1. Iga masina kohta täpselt täitma ülesandmise küsimuslehe (põllutöömin. poolt heakskiidetud vorm), kusjuures iga küsimuse peale peab olema antud täpne ja täielik vastus ehk toodud põhjused mispärast küsimus on jäänud vastamata.

2. Näituse juhatusele kättetoimetama ühes ülesandmise küsimuslehega ka kõik *proovtööde tagajärjed ja andmed.*

Märkus: Soovitav on, et masina väljapanija saadaks näituse juhatusele ka masina täieliku kirjelduse, pildistuse ja klischee. Käesolev märkus ei käi patenteerimata masinate kohta.

§ 6. Masinad paigutatakse näituseplatsil võimalikult rühmade järele, iga rühm ühte kohta.

Märkus: Iga firma võib oma paviljonis väljapanna masinast teise eksemplari.

§ 7. Iga masina juures (ehk masina külge) pannakse näituse platsil välja:

1. masina täpne nimetus ja märk;
2. tehase nimi ja aadress kus masin valmistatud;
3. kus on masin müügil;
4. masina hind (Eesti markades ehk kuldkroonides);
5. kõik olevad masina avalikkude proovtööde andmed;
6. hindamise komisjoni masina hindamise otsus.

§ 8. Masinate kohta ei ole lubatud väljapanna mingisuguseid reklaamkuulutusi, mis ei ole tõendatud proovitöödega. Näituse juhatusel on õigus ebaõige reklaami laotamist keelata.

§ 9. Näitusel ja proovtöödel võib väljapanna ainult seesuguseid masinaid, milliseid valmistatakse müügiks. Näitusele toodud masin ei tohi *eriti paremini valmistatud olla.*

Märkus: Näituse juhatus võib nõuda, et näituse esitaja väljapandava masina valiks kas tehase ladust või müügilolevatest masinatest.

Hindamise juhtnöörid.

§ 10. Kõik maakonna näitusel väljapandud masinad ja põllutööriistad kuuluvad hindamisele selle peale vaatamata, kas neid enne näitustel on hinnatud või mitte.

Erand: Masinad, mis on võtnud Eestis proovtöödest osa ja proovtöödel auhinnatud, ei tule sisulisele hindamisele; niisuguste masinate kohta pannakse näitusel välja proovtöödel saadud andmed ja saadud auhind, proovtööde komisjoni otsuse järele.

Märkus: Endiseid auhinde võib maakondlikul näitusel välja panna ainult näituse juhatuse loal ja hindamise komisjoni nõusolekul.

§ 11. *Masinaid* hinnatakse *üksikult,* kusjuures iga masina hindamine sünnib järgmise pallidesüsteemi järele:

Hindamisel võetakse arvesse:	Pallide ülimäär	I	II	III	Märkus
		Auhinna saamiseks peab hindamisel saama vähemalt järgmine arv palle			
1. Konstruktsioon	5	4	3	2	
2. Ehituse tugevus ja materjali headus	15	12	8	6	
3. Väljatöötamine	10	8	6	4	
4. Tööjõu kulu *)	10	8	6	4	
5. Töö jõukus *)	10	8	6	4	
6. Töö omadused *) . . .	30	25	20	15	
7. Ümberkäimise lihtsus. .	10	8	6	4	
8. Kasutamise otstarbekohasus Eesti oludele . . .	5	4	3	2	
9. Hind	5	4	3	2	
Kokku . .	100	85	70	55	

§ 12. Kodumaa ja väljamaa masinate väärtust hinnatakse *ühise* mõõdupuuga. Rahalist autasu võib anda ainult kodumaa tööstusesaaduste eest.

§ 13. Auhinde mõistetakse avalikkudel eelvõistlustel saadud proovitööde andmete põhjal ja teiste põhjalikkude katsete ja põhjenduste alusel.

Märkus: Ei ole aga mõnesugustel põhjustel võimalik täielikku proovitööd ettevõtta, siis võib ka auhinda väljaanda endiste katsumiste või väljamaal tehtud usaldusväärilise proovtööde andmete põhjal, mis tuleb aga auhindamise protokollides tähendada. Proovtööde andmed peab väljapanija ühes masinate ülesandmisega näituse juhatusele sisse andma.

§ 14. Auhinde antakse välja ainult nende põllutöömasinate ja riistade eest, mis on kasulikud Eesti põllumajapidamise tõstmiseks ja edendamiseks.

§ 15. Masinate eest saadud auhinna tõenduseks antakse masinate ehk riistade valmistajatele (või nende poolt volitatud asemikkudele) diplomid, milles peab olema täpselt ülestähendatud auhinna saanud masina nimi ja märk. (Vaata üldmäärused § 36, lhk. 12).

Märkus: Ülesleiduste ehk täienduste eest, mis teatavate põllutöömasinate või tööriistade juures on tehtud ja mis olid ka auhinna saamise põhjuseks, võib komisjon leidjale määrata rahalist autasu, kui ta on Eesti kodanik.

*) Jõumasinate hindamisel (aurumasinad, mootorid jne.) tuleb tööjõu kulu, tööjõukus ja töö omaduste (4, 5, 6) asemel võtta kütteaine, määrde ja õlide kulu.

§ 16. Näitusel väljapantud masinate hindamise komisjon on 3—5 liikmeline kuhu kuuluvad:

1) Põllutööministeeriumi esitaja;
2) Põllumeeste Kekseltsi esitaja;
3) Asunikude Liidu esitaja;
4) Näituse juhatuse esitaja;
5) Inseneride ühingu esitaja.

Märkus: Kui keegi nimetatud esitajadest kohale ei ilmu, siis täidavad tema aset näituse juhatuse poolt määratud hindamiskomisjoni kandidadid.

Lisa 1.

Masinate proovimise kord.

§ 1. Põllumajanduse masinate omaduste kindlaks määramiseks ja nende hindamisele kindla aluse saavutamiseks korraldavad näituse korraldajad aegsasti, enne näituse avamist, avalikke *masinate proovtöid.*

§ 2. Põllumajanduse masinate avalikke proovimisi võib käesoleva määruse järele korraldada iga põllumajanduse edendamise alal töötav isik ehk asutus ainult Põllumajanduse peavalitsuse nõusolekul ja peavalitsuse poolt heaks kiidetud masina proovimise kava järele (vaata § 4.).

§ 3. Masinate proovtöid teostab selleks eriti moodustatud *proovtööde komisjon,* kuhu kuuluvad:

1) Eriteadlane põllutööministeeriumi poolt;
2) Tallinna Tehnikumi ehk Riigi katsekoja esitaja;
3) Tartu ülikooli põllumajanduse teaduskonna esitaja;
4) Eriteadlane põllumeeste kutseorganisatsiooni poolt;
5) Asjatundja proovtööde korraldaja määramisel;
6) Näituse toimkonna esitaja.

Märkus: Kui keegi nimetatud esitajatest ei ilmu, siis täidab tema aset proovtööde korraldaja poolt määratud komisjoni liikme kandidaat.

§ 4. Proovtööde komisjon töötab välja *masina proovimise kava,* milles peab olema ettenähtud:

1) masinate proovtööde aeg ja koht;
2) missuguseid masinaid proovtööle võetakse;
4) täielik ja täpne masinate proovimise kord ja viis (metood);
3) masinate proovtööle väljapanemise ja vastuvõtmise tingimused.

§ 5. Masina proovimise kava esitatakse Põllumajanduse peavalitsusele heakskiitmiseks.

§ 6. Masinate proovimise kava (vaata §§ 4—5) antakse avalikult teada vähemalt kuu aega enne proovtööde algust.

§ 7. Masinate proovtööle ülesandmine sünnib sellekohasel *ülesandmise lehel* millel väljapanija on kohustatud andma täpsed masina mõõdud ja vastused ülesandelehel ülesseatud küsimuste peale.

Kui mingisuguse küsimuse peale ei ole võimalik vastust anda, siis, peab tähendama, millistel põhjustel see võimata on.

Väljapanija on kohustatud ülesandmise lehe juure lisama kõikide *endiste* proovtööde andmed.

Peale selle on väljapanija kohustatud andma proovtööde komisjonile täiendavaid teateid ja seletusi proovtööde ajal.

Märkus: Ülesandmise lehe planke saab proovtööde korraldajatelt.

§ 8. Masina proovitava eksemplari valib komisjoni esitaja (väljapanija ladus) välja ning plommib masina ära. Väljapanija saadab omal kulul proovtööle komisjoni esitaja poolt väljavalitud ja plommitud masina ning paneb masina enne proovimist töötamiseks täielikult korda.

§ 9. Proovtööle toodud masin ei tohi eriti paremini valmistatud olla, kui müügile saadetavad masinad.

§ 10. Masinate proovimine sünnib proovtööde korraldaja arvel, kusjuures proovtööde korraldaja on õigustatud võtma masinate proovtööle väljapanijalt *masina proovimise maksu.* Masinate proovimise maksu määr ja tingimused peavad olema välja kuulutatud ühes masinate proovimise kavaga (vaata §§ 5. ja 6.).

§ 11. Masinate proovimise maksudest tekkinuid summasi ei tohi proovtööde korraldaja millegiks muuks otstarbeks ära kasutada, kui ainult masinate proovimise kulude katmiseks ja proovimiste andmete avaldamiseks.

§ 12. Masinate väljapanijad, kes omad masinad proovtööle on ülesannud, on kohustatud maksma masinate proovimise maksu; kui ülesantud masina pärast proovtööle välja ei panda, ei makseta masinate proovimise maksu mitte tagasi.

§ 13. Masina väljapanijal (ehk tema esitajal) on õigus viibida masinate proovimise juures, juhtida proovtööde komisjoni tähelpanu kõikide väärnähtuste ja proovtöödekavast ja määrustest kõrvalkaldumiste peale ning nõuda nende kõrvaldamist. Leiab väljapanija aga, et proovtööde komisjon ei ole tegutsenud proovtööde kava ja määruste kohaselt, mille tõttu on saadud ebaõiged proovimise tagajärjed, siis on väljapanijal ühe päeva jooksul õigus avaldada proovtööde komisjonile kirjalikku ja motiveeritud protesti.— Proovtööde komisjon võib oma äranägemise järele proovimist korrata.

§ 14 Masinate väljapanija võib nõuda ühekordset proovimise kordamist, kusjuures proovtööde korraldajatel on õigus uuesti nõuda § 11 ja 12 ettenähtud masinate proovimise maksu.

§ 15. Proovtööde tagajärjed ja andmed protokolleeritakse, kirjutatakse proovtööde komisjoni liikmete poolt alla.

§ 16. Võttes aluseks proovimisel saadud tagajärgi, hindab proovtööde komisjon masinad ära ning määrab nendele auhinnad, 15 osakonna §§ 11 ettenähtud pallide süsteemi järele. (Vaata vorm lehk. 74).

Proovitööde ja auhindamise protokollid (ehk nende ärakirjad) esitatakse Põllumajanduse Peavalitsusele.

§ 17. Masinate proovimiste ja hindamiste tulemustest antakse väljapanijatele ärakirjad.

§ 18. Kõikide Eestis müügil olevate masinate proovimiste andmed kuuluvad avaldamisele trükis.

Masina hindamisekaart. (Vorm).

Väljapaneku: { nimetus . . mark . .	..... osak. ..... rühm. Näituse nimekiri Nr. .....
Tehas kus masin valmistatud	Masina hind ..... Emk.
Kus on masin müügil .	

Hindamisel on võetud arvesse	Pallide üli-määr	I	II	III	Hindamisel saadud pallide keskmine	Komisjoni märkused
		Auhinna saamiseks on vaja saada vähemalt palle				
1. Konstruktsioon . . .	5	4	3	2		
2. Ehituse tegevus ja materjali headus . .	15	12	8	6		
3. Väljatöötamine . . .	10	8	6	4		
4.* Tööjõu kulu	10	8	6	4		
5.* Töö jõukus	10	8	6	4		
6.* Töö omadused . . .	30	25	20	15		
7. Ümberkäimise lihtsus	10	8	6	4		
8. Kasutamise otstarbe-Eesti oludes	5	4	3	2		
9. Hind	5	4	3	2		
Kokku .	100	85	70	55		

*) Märkus: Jõumasinate hindamisel võetakse 4, 5 ja 6 punkti asemel arvesse kütteainete ja määrdeõli kulu.

Määratud auhind ..... autasu .....

Hindamise komisjon (allkirjad)

16. osakond. Põllumajanduse saaduste ümbertöötamine ja väljaveo kaubad.

§ 1. Põllumajandusliku tööstuse osakonnas on järgmised jaoskonnad:

1. jaoskond — piimaasjandus,
2. „ — lihaasjandus,
3. „ — linnukasvatuse saadused,
4. „ — jahvatustööstus,
5. „ — kartulitööstus,
6. „ — aia- ja keeduvilja konservid ja ümbertöötamine,
7. „ — õlletööstus,
8. „ — taimeõlitööstus,
9. „ — kiutaime ümbertöötamine,
10. „ — vill ja villa ümbertöötamine,
11. „ — naha ümbertöötamine,
12. „ — väetusained.

§ 2. Põllumajandusliku saaduste ümbertöötamise ja väljaveo kaupade osakonda võetakse ainult Eestis valmistatud väljapanekuid.

1. jaoskond. Piimasaadused.

§ 3. Piimasaadusi võtakse näitusele järgmistes rühmades:

1. rühm — eksportvõi,
2. „ — pariisivõi,
3. „ — kodusvalmistatud võ,
4. „ — emmentali juust,
5. „ — edami juust täispiimast, värvitud, mähitud põitesse ehk parafineeritud,
6. „ — baksteini juust täispiimast,
7. „ — kõiksugused teised juustud täispiimast,
8. „ — lahjapiima juustud pool- ehk täiskooritud piimast,
9. „ — koduselt valmistatud juustud,
10. „ — kohupiimast valmistatud juustud.
11. „ — piim steriliseeritud, kondenseeritud, homogeniseeritud,
12. „ — koor ja presskoor,

13. rühm — kefiir, kohupiim ja muud hapendamise abil saadud piimatooted,
14. „ — kaseiin,
15. „ — piimapulber.

§ 4. Näitusel väljapandav eksportvõi saadetakse näituse juhatusele 2 nädalat enne näituse avamist. Näituse juhatus hoiab või vastavas külmas ruumis.

§ 5. Piimasaadusi tuleb välja panna vähemalt järgmisel määral:
a) Pariisivõid — vähemalt 1 kast ehk 1 tükk,
b) eksportvõid — 1 tünn (112 inglis naela = 124 vene naela, kahanemise jaoks olgu ½ kuni 1 nael) = 50 kg,
c) koduvõid — 10 naela,
d) emmentali juustu — 1 ratas,
e) vähemaid juustusid — 20 naela,
f) presskoort — 1 tünn,
g) kaseiini — vähemalt 20 naela.

Märkus: Juustud ei tohi olla puuritud.

§ 6. Ühes piimasaaduste väljapanekutega tuleb näituse juhatusele saata ülesandmise leht, millel on ülesantud saaduste valmistamise kohta kõik nõutavad andmed.

§ 7. Väljapanekute hindamist korraldatakse võimalikult nõnda, et hindajatele oleks teadmata väljapanekute valmistaja.

Märkus: Piimasaadused antakse toimkonnale teatud numbri all, kuna peale väljapanija nime ja aadressi teated, mis § 6 all nõutakse, antakse sama numbri all näituse toimkonnale. Ümbrik avatakse alles peale väljapaneku hindamist.

§ 8. Kõigi piimasaaduste väljapanekute juures on tarvilik ülesanda meieri nimi ja tema ettevalmistus, mis hindamise puhul peetakse saladuses.

Hindamise määrused.

§ 9. Iga hindaja hindab iseseisvalt ning auhindamise aluseks võetakse keskmised andmed, mis ka protokolleeritakse.

§ 10. Piimasaadusi hinnatakse järgmise pallidesüsteemi järele:

I. Või hindamise pallidesüsteem.

Punktid	Omadused, mis hindamisel arvesse võetakse	Pallide ülimäär	I	II	III	Märkus
			Auhinna saamiseks peab hindamisel saama vähemalt järgmine arv palle			
1	Maik ja aroom	50	40	30	25	
2	Väljatöötus, konsistents .	25	20	15	10	
3	Värv	10	8	6	5	
4	Soolamine	10	8	6	5	
5	Pakkimine	5	4	3	2	
	Kogusummas . .	100	85	70	55	

II. Juustu hindamise pallidesüsteem.

Punktid	Omadused, mis hindamisel arvesse võetakse	Pallide ülimäär	I	II	III	Märkus
			Auhinna saamiseks peab hindamisel saama vähemalt järgmine arv palle			
1	Maik ja aroom	50	40	30	25	
2	Välimus, sisu	30	24	18	13	
3	Värv	15	12	9	7	
4	Pakkimine	5	4	3	2	
	Kogusumma . .	100	85	70	55	

Märkus: Muid piimasaadusi hindab hindamiskomisjon oma äranägemise järele.

§ 11. Eksportvõi ning väljaveetavad piimasaadused peavad vastama väljaveo nõuetele.

2. jaoskond. Lihaasjandus ja lihasaadused.

Väljapanemise kord:

§ 12. Lihasaadused võistlevad ja esinevad näitusel järgmistes rühmades:

A. Eksportkaup:

1. rühm — bekon;
2. „ — suitsetatud: liha, singid, sinkvorst, filee, poolsead, küljed, seapraad;
3. „ — eksporteeritavad vorstid;
4. „ — lihakonservid;
5. „ — värske liha.

B. Siseturukaup:

6. rühm — õrnemad vorstid;
7. „ — sulatatud rasv.

§ 13. Lihasaadusi pannakse välja vähemalt 1 eksporteeritava üksuse suuruses.

§ 14. Lihasaadused tuleb näituse toimkonnale saata 1 päev enne näituse avamist.

§ 15. Lihasaaduste väljapanijad peavad näituse juhatusele esitama liha ümbertöötamise ja lihasaaduste valmistamise viisi kirjelduse.

Hindamise määrused.

§ 16. Auhindamist korraldatakse nii, et hindaja ei tea, kelle väljapanekut ta hindab.

Hindamine sünnib järgmise pallidesüsteemi iärele:

Punktid	Omadused, mis hindamisel võetakse arvesse	Liik 1	Liik 2	Liik 2,3	Liik 5	Märkus
		Bekon	Sink, vorst	Liha-konservid	Värske liha	
		Maksimaalne pallide arv				
1	Välimus	10	20	5	20	
2	Maik ja lõhn	15	20	20	25	
3	Konsistents	15	20	20	30	
4	Vastupidavus	15	10	20	—	
5	Materjali vastavus . . .	15	10	15	—	
6	Pakkimine	10	15	20	—	
7	Nuumamise viis . . .	15	—	—	20	
8	Üldmulje	5	5	—	5	
	Kogusumma . .	100	100	100	100	

Märkus 1: Rullsingi hindamisel pööratakse eriliselt tähelpanu konsistentsile: rullsink ei tohi olla pragudega.

Märkus 2: Lihasaadused ei tohi sisaldada seaduse poolt keelatud kui ka seaduse poolt kahjulikukstunnistatud aineid ega ka konserveerimisaineid.

§ 17. Auhindamiskomisjon koosneb 3 liikmest, kelledest on 1 loomatervishoiu peaval. esitaja, näitustkorraldava asutuse poolt ning 1 põllumeeste kutseorganisatsiooni esitaja.

3. jaoskond. Linnukasvatuse saadused.

§ 18. väljapanekud võistlevad järgmistes rühmades:

1. rühm — suled,
2. „ — värsked munad ja tapetud linnud pakk-kastides,
3. „ — konserveeritud munad ja linnuliha konservid.

§ 19. Suled peavad olema eraldi klaasnõudes ning iga kodulinnu suled eraldi.

§ 20. Sulgi peab välja panema vähemalt $1^1/_2$ naela ühest sordist.

§ 21. Igale väljapanekule olgu juure lisatud nimetus ja kaal.

§ 22. Näitusele võetakse ja hinnatakse ainult neid linnusaaduste konserve, mis on valmistatud vähemalt 5 kuud enne näitust ja kui sellekohta on tõendused ettenäidata.

§ 23. Linnusaadusi hinnatakse järgmiselt:

I. Eksport-kanamunade hindamise pallidesüsteem.

Punktid	Hindamisel võetakse arvesse	Pallide ülimäär	Auhinna saamiseks peab hindamisel saama vähemalt järgmine arv palle: I	II	III	Märkus
1	*Kauba väärtus:*					
	a) munade värskus . . . 45 b) „ suurus ja ühtlus 20 d) „ puhtus . . . 20	85	68	51	40	
2	*Pakkimine:*					
	a) korralikkus (üldmulje) 5 b) pakkim. materj. headus 5 d) kastid 5	15				
	Kogusummas. .	100	85	70	55	

II. Konserveeritud munade hindamise pallidesüsteem.

Punktid	Hindamisel võetakse arvesse	Pallide ülimäär	Auhinna saamiseks peab hindamisel saama vähemalt järgmine arv palle: I	II	III	Märkus
1	Konserveerimise tagajärg:					
	a) alalhoidumine . . . 40 b) maik (kuue kuu järele) 40	80	65	48	32	
2	Konserveerimise odavus. . .	20	16	12	8	
	Kogusummas. .	100	85	70	55	

III. Tapetud lindude hindamise pallidesüsteem.

Punktid	Hindamisel võetakse arvesse	Pallide ülimäär	I	II	III	Märkus
			Auhinna saamiseks peab hindamisel saama vähemalt järgmine arv palle			
	Liha väärtus:					
1	a) tõug . . . . . 20 b) nuumamine . . . 20	40				
2	Raskus	20				
3	Turule valmistamine:					
	korralik tapmine . . . 5 puhastamine . . . . 5 vormimine 5	15				
4	Pakkimine:					
	korralikkus . . . . . 5 puhtus . . . . . 5 maitserikkus 5	15				
5	Üldmulje					
	Kogusummas .	100	85	70	55	

IV. Linnuliha konservide hindamisepallidesüsteem.

Punktid	Hindamisel võetakse arvesse	Pallide ülimäär	I	II	III	Märkus
			Auhinna saamiseks peab hindamisel saama vähemalt järgmine arv palle			
1	Maigu, headus	40	32	25	20	
2	Alalhoidumine	40	32	24	16	
3	Valmistuse odavus	20	16	12	8	
	Kogusummas. .	100	85	70	55	

V. Sulgede hindamisekaart.

Hindamisel võetakse arvesse	Pallide ülimäär	I	II	III	Märkus
		Auhinna saamiseks peab hindamisel saama vähemalt järgmine arv palle			
1. Paenduvus (elastsus) . . . 2. Pehmus (udusulgede juures)	60	48	36	25	
3. Puhtus	40	32	25	20	
Kogusummas . .	100	85	70	55	

4. jaoskond. Jahvatustööstus.

§ 24. Jahvatustööstuse väljapanekud võistlevad järgmistes rühmades:

E. Ettevõtted.

1. rühm — põllumajanduslikud jahvatusveskid.

B. Saadused.

2. rühm — lihtne jahu,
3. „ — püüljahu,
4. „ — tangud ja kruubid,
5. „ — muud teraviljasaadused.

§ 25. Näitusele võetakse vastu eesti teraviljast ehk Eestis valmistatud saadusi.

§ 26. Esimeses liigis võistlevad ettevõtted vaadatakse tööstuskohal hindamiskomisjoni poolt järele ning seatakse selle üle hindamise akt kokku. Näituseplatsil aga peavad võistlevad veskid välja panema oma saaduste proovid, veski pildistused, plaanid ja kirjelduse.

§ 27. Võistlevad veskid peavad ette näitama omad arnanded ja andmeid andma veskil läbitöötatud vilja kui ka veski tarvitajate kohta.

§ 28. Jahvatusveskite hindamisel pööratakse erilist tähelepanu sellele, kuidas veski rahuldab oma ümbruskonna talurahva nõudeid.

§ 29. Jahvatussaadusi esitatakse näitusel vähemalt 10 kg igast sordist.

5. Kartulitööstus.

§ 30. Kartulitööstuse jaoskonnas võivad võistelda järgmised väljapanekud:
1. rühm — piiritus,
2. „ — kartuli helbed ja jahu,
3. „ — tärklis.

§ 31. Näitusele võetakse ainult eesti kartulitööstuse saadusi.

6. jaoskond. Aia- ja keeduvilja ümbertöötamise saadused ja konservid ning ümbertöötamine.

§ 32. Puu- ja keeduvilja ümbertöötatud saadused võistlevad järgmistes rühmades:

1. rühm — joogid (valmistatud marjadest või puuviljast),
2. „ — moosid ja mahlad,
3. „ — kuivatatud keedu- või puuvili,
4. „ — konservid, keedised jne.

§ 33. Puu- ja keeduvilja ümbertöötatud produkte pannakse välja vähemalt 2 kg (ehk 5 naela).

§ 34. Puu- ja keeduvilja saaduste väljapanekute üle peab väljapanija esitama näituse juhatusele teate valmistamise aja kohta ning valmistamise täieliku kirjelduse.

§ 35. Väljapanekud peab näituse juhatus saama 1 kuu enne näituse avamist. Kuu jooksul analüseeritakse nad laboratooriumides.

Hindamise kord.

§ 36. Auhindamine sünnib salaja, see on et hindajale ei ole teada väljapaneku omanik.

§ 37. Auhindamiskomisjon on 3—5 liikmeline.

§ 38. Auhindamisel võetakse arvesse:

1. pakkimise turunõuete kohasus,
2. maik,
3. aroom,
4. värv,
5. väljanägemine,
6. kahjulikkude ja kõrvalainete sisalduvus.

7. jaoskond. Õlletööstus.

§ 39. Näitusel võistlevad õlled järgmistes rühmades:

1. rühm — must õlu,
2. „ — valge õlu.

§ 40. Näitusele pannakse välja ning võetakse hindamisele õlu, mille on näituse juhatuse esitaja õlle ladudest ja müügil olevast õllest välja valinud umbes 2 kuud enne näituse avamist.

§ 41. Näituse juhatus laseb õlleproovid laboratooriumides analüseerida väljapanijate arvel. Laboratooriumi uurimisandmed võetakse hindamisel arvesse.

8. jaoskond. Taimeõlitööstus.

§ 42. Taimeõlitööstuse saadused võistlevad järgmistes rühmades:

1. rühm — õlid,
2. „ — õlikoogid.

§ 43. Näitusele võetakse ainult Eestimaal ja eestimaa ainetest valmistatud väljapanekuid. Õli ja õlikookide proovid peab näituse juhatusele ära antama 1 kuu enne näituse avamist. Proovid uuritakse läbi ning uurimise andmed võetakse hindamise juures arvesse.

9. jaoskond. Kiutaimede saadused.

§ 44. Kiutaimede saadused jagunevad näitusel kahte osasse:

I. *talutöö*, mille all tuleb mõista põllumajapidamises tegevate isikute valmistatud väljapanekuid.

II. *tehastöö*, vabrikute jne. väljapanekud.

Mõlemates osades võistlevad väljapanekud jaotatakse järgmistesse rühmadesse:

1. rühm — linad,
2. „ — takud,
3. „ — kanep,
4. „ — kiuainetest valmistatud asjad,

§ 45. Näitusele võetakse ja lastakse võistlusele ainult Eestis kasvatatud kiutaimede saadusi.

10. jaoskond. Villa ümbertöötamine.

§ 46. Väljapanekud jagunevad järgmistesse rühmadesse:

1. rühm — pesemata vill,
2. „ — pestud vill,
3. „ — lõng,
4. „ — villast tehtud asjad.

§ 47. Näitusel võistlevad ainult eesti vill ja villasaadused.

11. jaoskond. Naha ümbertöötamine.

§ 48. Nahatööstuse väljapanekud võistlevad järgmistes rühmades:

1. rühm — hobuste ja veiste pargitud nahad,
2. „ — pargitud lambanahad,
3. „ — nahast valmistatud asjad.

§ 49. Näitusel lubatakse välja panna ainult Eestis ümbertöötatud ehk valmistatud nahku ja muid nahast asju.

12. jaoskond. Väetusained.

§ 50. Väetusained jagatakse ja võistlevad järgmistes rühmades:

1. rühm — vosvorväetised,
2. „ — kaaliväetised,
3. „ — lämmastikväetised,
4. „ — lupja sisaldavad väetusained.
5. „ — muud väetusained.

§ 21. Kunstväetusainete väljapanijad peavad väljapanekud ülesandma 1 kuu enne näituse avamist ja ühes sellega ka saatma näituse juhatusele väetusaine keskmise proovi 2 kg. suuruses.

Märkus: Keskmine proov peab olema võetud näituse juhatuse esitaja juuresolekul. Võetud proov pitseeritakse (klaasnõus) kinni ning saadetakse analüseerimiseks Riigi katsekotta.

§ 52. Kunstväetiste väljapanija peab täitma näituse juhatuse poolt kokkuseatud erilise väetusainete *ülesande lehe* ja saatma näituse juhatusele ülesandmise juures väetusainetega tehtud katsete tagajärjed ning ühes sellega ka katsete korralduse kirjelduse. Ühtlasi peab väetusaine hind ülesmärgitama ülesandmise teatelehel.

§ 53. Väetusainete hindamisel võetakse arvesse:

1. Taimetoitainete sisalduvus,
2. Taimetoitainete sulavus ja taimedele kättesaadavus,
3. Kahjulikkude ainete sisalduvus,
4. Ümberkäimise lihtsus.

§ 54. Väetusainete auhindamiskomisjoni moodustavad:

1. Põllutööministeeriumi esitaja,
2. Riigi põllutöö-katsejaama esitaja või ülikooli esitaja,
3. Sooparanduse katsejaama esitaja,
4. Näituse juhatuse esitaja.

Märkus: Kui nimetatud esitajad ei ilmu, siis täidavad nende kohuseid näituse juhatuse poolt määratud komisjoni liikmete kandidaadid.

§ 55. Auhinna saamise tõenduseks antakse diplomid. Näituse juhatus võib ühes diplomiga määrata ka rahalist autasu, kuid ainult kodumaa väetusainete tööstustele, kuna väljamaa tööstuse väljapanekute eest antakse ainult diplomid.

17. osakond. Metsaasjandus ja turbatööstus.

§ 1. Metsaasjanduse alal võetakse väljapanekuid järgmistesse jaoskondadesse ja rühmadesse:

1. jaoskond. Metsaasjandus.

A. Metsa bioloogia.

1. rühm — maapind (maa läbilõiked ja proovid, kaardid j. m.)
2. „ — tüübilised metsad (päevapildid ja tabelid metsatüüpide tähtsamatest puudest).
3. „ — puuseltsid (herbaariumid, pildid, puuproovid, käbid ja seemned)

B. Metsakasvatamine.

4. rühm — metsa kasvatamiseviisid: 1) metsa loomulik noorendamine, 2) kunstlik noorendamine: a) seemned ja külvamine, b) taimed ja taimeaiad, 3) istutamisviisid, 4) metsaharimise (ravitsemise) viisid,
5. „ — metsakasvatuse viisid mitmetlaadi maapinnal (näiteks kuival ja niiskel maal, nõmmel, rabal ja soomaal),
6. „ — metsakultuuri tööriistad.

C. Metsakaitse.

7. rühm — kahjulikud seened ja nende mõju puude kasule,
8. „ — kahjulikud putukad ja nende hävitamise abinõud,
9. „ — muud metsale kahjulikud nähtused (metsapõlemised, öökülmad j. m.)

D. Metsa hindamine.

10. rühm — metsa ja üksikute puude juurdekasvamine,
11. „ — metsamajanduse kavatsused,
12. „ — puude mõõduaparaadid ja mõõduabinõud (kasvuoherdid, kõrgusemõõtjad j. m.

2. jaoskond. Metsa kasutamine.

A. Metsa raiumine ja vedu.

13. rühm — puude lõikamine ja puumaterjalide sordid,
14. „ — puude märkimise ja raiumise abinõud (templikirved, saed, kännutõstmise masinad),
15. „ — reed ja muud puudevedamise abinõude mudelid.

B. Puude tarvitamine kodumajanduses

16. rühm — aiad (aia mudelid),
17. „ — põletuspuud, nende hoidmise viisid, puude põletisväärtuse tabelid j. m.),
18. „ — puude tarvitusväärtust kujutav tarbepuude kogu.

C. Talu metsamajandus.

19. rühm — üksikud ja koguväljapanekud.

3. jaoskond. Puutööstus.

20. rühm — saed ja hööveldamise masinad (raamsaed, poolitus- ja ringsaed, puulõikamise masinad),
21. „ — saagimise ja hööveldamise tööstuse tooted (väiksemad iseloomustavad näitekogud asjadest).

A. Rulli-, tuletiku- ja laastutööstus.

22. rühm — masinad või nende osad,
23. „ — näited tooresmaterjali ümbertöötamisest eriastmel.

B. Puumassi, paberi ja puusiidi tööstus.

24. rühm — masinad või nende osad,
25. „ — näited tooresmaterjali ja selle ümbertöötamise eriastmetest.

C. Puusõetööstus.

26. rühm — sõepõletusahjude mudelid ja joonistused,
27. „ — näited tooresmaterjalist ja selle ümbertöötamise eriastmetest,
28. „ — tõrvaajamise ahjud, retordid ja ajutise destilleerimise sisseseaded, puutõrva, puuäädika ja puupiirituse tööstus,
29. „ — algmaterjali ja ümbertöötatud produkti näited.

4. jaoskond. Jahipidamine.

30. rühm — linnud, loomad, jahiloomade sarved jne.

5. jaoskond. Turbatööstus.

31. rühm — kütteturvas,

32. „ — aluspõhuturvas.

Hindamise kord.

§ 2. Hindamiskomisjon koosneb vähemalt kolmest eksperdist, kellest üks on metsade peavalitsuse, üks (võimaluse järele) Tartu ülikooli metsateaduse õpetaja ja näituse korraldaja poolt määratud asjatundjad.

Märkus: Kui selles § nimetatud esitajad ei ilmu, siis täidavad nende kohustusi näituse juhatuse poolt määratud hindamiskomisjoni liikmete kandidaadid.

18. osakond. Põllumajanduslikud hooned, ehitused ja sisseseaded.

§ 1. Näitusel võistlevad hooned ja ehitused jaotatakse järgmistesse rühmadesse:

Hooned ja ehitused.

1. rühm — karjalaudad,
2. „ — hobusetallid,
3. „ — sealaudad,
4. „ — lambalaudad,
5. „ — kodulindude majad,
6. „ — sõnnikuhoiu ruumid,
7. „ — karjasaaduste hoiu- ja ümbertöötamise ruumid,
8. „ — piimatalitushooned ühes sisseseadetega,
9. „ — küünid ja heinalaod,
10. „ — rehed,
11. „ — aidad ja kuivatised ühes sisseseadetega,
12. „ — juurvilja hoiuruumid,
13. „ — elumajad,
14. „ — aiad,
15. „ — kaevud ja veevärgid,
16. „ — veejõu, tuule ja muu loodusejõu kasutamise sisseseaded ja ehitused,
17. „ — ahjud, pliitad ja muud soojendamise sisseseaded,
18. „ — elektrisisseseaded põllumajanduses,
19. „ — muud hooned, ehitused ja sisseseaded.

Plaanid.

20. rühm — hoonete plaanid,
21. „ — hoonete asetamise plaanid.

§ 2. Võistleja peab näituse juhatusele saatma järgmised andmed:

1) mis liiki kuulub ehitus (vaata § 1).
2) ehituse plaan ja suurus,
3) ehituse vanus (ehitamise aeg—aasta, kuu),

4) ehitusmaterjal, millest on seinad, põrand, katus jne.,
5) ehituse sisseseade kirjeldus,
6) ehitusplaani valmistaja,
7) ehituse väärtus, mis ta maksma läks,
8) muud teated ehituse kohta (valgustus, õhuvahetus jne.)

§ 3. Võistlustest võivad osa võtta need ehitused, mis § 2. ülesseatud küsimuste vastuste põhjal *ekspertide komisjoni poolt elementaar-ehitusnõuetele* vastavaks loetakse (oma tübi kohaselt).

§ 4. Auhinna vääriliseks tunnistatud võistlejad peavad näituseplatsile välja panema:
1) ehituse plaanid,
2) sisseseadete ja õhuvahetuse jne. kirjeldused ja võimalust mööda tarvilised mudelid,
3) kirjeldused ehitus-, remondi- ja muude kulude kohta.

Hindamine.

§ 5. Võistlusest osa võtta soovijad peavad end üles andma vähemalt 3 kuud enne näitust ja saatma § 2. nõutud teated.

§ 6. Võistluse alla kuuluvad ehitused peavad hindamiskomisjoni poolt kohapeal ülevaadatama.

§ 7. *Ehitusi* hinnatakse järgmise pallidesüsteemi põhjal:

Punktid	Hindamisel võetakse arvesse.	Pallide ülimäär	I	II	III	Märkus
			Auhinna saamiseks peab hindamisel saama vähemalt palle			
1	Hoonete asetus õueplaanil ehk krundil	5	4	3	2	
2	Ehitus, otstarbekohasus (valgustus, kuivus, soojus, õhuvahetus jne.)	20	16	12	8	
3	Ruumijaotus ja sisseseade .	25	20	15	10	
4	Suuruse vastavus nõuetele .	10	8	6	4	
5	Kantmeetri ehituskulud . .	20	16	12	8	
6	Hoone väline ilme ja kogumulje	20	16	12	8	
	Kogusummas	100	85	70	55	

§ 8. Ehitus arvatakse auhinna väärilisek ja võib näitusest osa võtta siis, kui see saab § 7. tähendatud süsteemi põhjal hinnates üle 55 palli Auhinnad on I, II ja III.

§ 9. Ühes auhindadega antava autasu vahekord üksikute liikide järele on järgmine:

Autasu klassid	Klassi kuuluvad rühmad	%% auhindamise vahekord			Märkus
		I	II	III	
I	1, 2, 3, 8, 13	100	60	20	
II	4, 5, 6, 11, 12, 16, 17	80	48	16	
III	7, 9, 10, 14, 15, 18	50	30	10	

§ 10. Hindamiskomisjoni moodustavad:

1) Põllutööministeeriumi esitaja,
2) Kaks asjatundjat põllumeeste kutseorganisatsioonide (Asunikude Liit, Põllumeeste Keskselts) poolt,
3) Asjatundja näituse korraldaja poolt.

19. osakond. Käsitöö.

§ 1. Käsitöö osakonda võetakse ainult *taludes* või nende jaoks *maal* valmistatud tarbeasju, tööriistu jne.

§ 2. Käsitöö osakonda võetakse väljapanekuid ainult järgmistes rühmades:

1. jaoskond. Naiskäsitöö.

1. rühm — ketramise saadused (lõng, niit jne.),
2. „ — kudumise saadused: villane, poolvillane ja linane riie, käterätikud, põlled j. m. ühes lõnga proovidega ja kudumise mustritega,
3. „ — kudumine varrastega: sukad, kindad, pihikud, kamsunid, ülijakid j. m. ühes lõnga proovidega,
4. „ — heegeldamise ja sõlmimise tööd niidist ja lõngast ühes niidiga ja proovidega, heegeldusnõeltega,
5. „ — niplitööd ühes padjaga, niplitega ja süsteemiga,
6. „ — naisrätsepa tööd: a) pesu, b) üliriided ja kleidid, kübarad jne.,
7. „ — väljaõmblus ja tikkimine. Kui tööd on loodud oma joonistuse järele, siis see viimane juurde lisada,
8. „ — muistne naiskäsitöö,
9. „ — kavandid ja mustrid naiskäsitöö alal.

2. jaoskond. Meeskäsitöö.

10. rühm — köietööstus.
11. „ — mööblid, puuanumad ja muud puutööstuse saadused,
12. „ — seppade, pleki- ja lukusseppade ja graveerijate väljapanekud,
13. „ — sadulsepa- ja kingsepatööstus,
14. „ — vilditööstus,
15. „ — sarve-, luu- ja harjatööstus,
16. „ — tooresnaha ümbertöötamise saadused,
17. „ — teised talurahva käsitöö saadused.

Hindamise juhtnöörid.

§ 3. Käsitöö väljapanekuid peab hindama *talurahva tarvete ja võimiste seisukohalt,* kusjuures silmas tuleb pidada nende otstarbekohasust, väljatöötamise viisi, vastupidavust, materjalide headust, ilu jne.

Üheväärtusliste asjade hindamise juures tuleb anda eesõigus väljapanekutele, mis on valmistatud eesti materjalidest.

§ 4. Näituse toimepanija moodustab auhindamiskomisjoni *käsitöö eritundjatest* Komisjoni liikmeks ei või olla *need, kes ise esinevad* oma väljapanekutega näitusel käsitöö osakonnas.

§ 5. *Naiskäsitööd* hinnatakse järgmise pallide süsteemi järele:

Punktid	Hindamisel võetakse arvesse	Pallide ülimäär	I	II	III	Hindamisel saanud pallide keskm.	Märkus
			Auhinna saamiseks on vaja saada hindamisel vähemalt palle				
	1. Ketramise saadused.						
1	Lõnga otstarve (milleks lõnga tarvitatakse)	25					
2	Lõnga kestvus	20					
3	Lõnga peensus tooresmaterjali järele	20					
4	Lõnga ühetasasus	20					
5	Lõnga keert: a) lõimelõng, b) koelõng	15					
		100	85	70	55		
	2. Kudumise saadused.						
1	Riide otstarbekohase materjali valik (puuvillane, linane ehk villane lõng)	3					
2	Riide kestvus	4					
3	Riide värv	20					
4	Riide paksus	4					
5	Riide pehmus	3					
6	Riide tihedus	4					
7	Kudumise viisi otstarbekohasus (labane, toimine, krepp, kirjakangad jne.)	35					
8	Kudumise viisile kohase tooresmaterjali valik	3					
9	Kirja valiku otstarbekohasus .	20					
10	Töö korralikkus	4					
		100	85	70	55		

Punktid	Hindamisel võetakse arvesse	Pallide ülimäär	I	II	III	Hindamisel saannd pallide keskm.	Märkus
			Auhinna saamiseks on vaja saada hindamisel vähemalt palle				
	3. Kudumine varrastega.						
1	Varrastega koetud esemete otstarve	24					
2	Materjal	30					
3	Kudumise viis	26					
4	Töö korralikkus	20					
		100	85	70	55		
	4. Heegeldamine ja sõlmimine.						
1	Heegeldud esemete otstarve .	32					
2	Materjal	15					
3	Töö viis	33					
4	Töö korralikkus	20					
		100	85	70	55		
	5. Niplitega kudumine.						
1	Niplitud esemete otstarve . .	28					
2	Materjal	22					
3	Töö viis	28					
4	Töö korralikkus	22					
		100	85	70	55		
	6. Naisrätsepa tööd.						
1	Esemete otstarve	25					
2	Materjal	30					
3	Moodne tööviis	25					
4	Töö korralikkus	20					
		100	85	70	55		
	7. Väljaõmblus ja tikkimine.						
1	Esemete otstarve	20					
2	Materjali vastavus	30					
3	Töö viis	30					
4	Töö korralikkus	20					
		100	85	70	55		

Punktid	Hindamisel võetakse arvesse	Pallide ülimäär	I	II	III	Hindamisel saanud pallide keskm.	Märkus
			Auhinna saamiseks on vaja saada hindamisel vähemalt palle				
	8. Muistne naiskäsitöö.						
1	Esemete otstarve	22					
2	Materjal	28					
3	Nimele vastav tööviis . . .	30					
4	Töö korralikkus	20					
		100	85	70	55		
	9. Kavandid ja mustrid naiskäsitöö alal.						
1	Valmistatud kavandi otstarve .	30					
2	Vastavad jaotused üksikutes motiivides	20					
3	Tööle vastav skaala	25					
4	Töö korralikkus	25					
		100	85	70	55		

20. osakond. Põllumajanduslikud üksused.

I. Põllumajapidamised.

§ 1. Majapidamised võistlevad põllumajanduse näitusel järgmistes rühmades:

1. rühm — *väikekohad,* mis kõike pere tööjõudu ära ei kasuta ning pererahvas on sunnitud kõrvaltööga oma sissetulekut täiendama (suurus umbes kuni 10 hekt.);

2. „ — *väiketalumajapidamine*, kus tööd oma pere tööjõuga ja päevilistega tehakse ilma pikaajaliste palgalistega (suurus üle 10 hekt. kuni 30 hekt.);

3. „ — *keskmised talumajapidamised*, kus töötavad pererahva kõrval kuu- ja aastateenijad;

4. „ — *suurmajapidamised,* kus kõik tööd palgalistega tehakse, peremees on ainult majapidamise juhtimises tegev.

2. Majapidamiste võistlustest võivad osa võtta kõik majapidamised; võistlustest osavõtjatel peab olema:

1) talukaart,

2) arvepidamine sisse seatud ning arveraamatuid vähemalt üks aasta korralikult peetud (arvepidamine võib ka lihtne olla),

3) karjakontroll-andmed, vähemalt viimase aasta kohta,

4) kindel külvikord sisse seatud (põllup. süsteem),

5) talu peab olema olnud vähemalt 3 aastat vahetpidamata võistlusest osavõtja pidada.

§ 3. Iga talupidaja, kes soovib osa võtta majapidamiste võistlustest, peab täitma näituse juhatuse poolt kokkuseatud küsimuslehe, kusjuures sel juhtumisel, kui küsimusele ei ole vastatud, peavad andmed esitatama, mispärast võimata oli vastata.

§ 4. Hindamiskomisjon uurib *kohapeal* läbi kõik võistlusele ülesantud majapidamised ning seab kokku majapidamise ülevaatuse akti, mis võetakse auhindamise aluseks.

§ 5. Võistlusel esinenud ja auhinnavääriliseks tunnistatud majapidamised peavad näitusel esinema:

1) majapidamise kirjeldusega (majapidamise kavaga) ja taluplaaniga,

2) aruannetega ja arve- ning karjakontroll-raamatutega,

3) tabelitega, diagrammidega ja majapidamise pildistusega, mis selgitavad majapidamise kirjeldust või valgustavad majapidamise minevikku.

§ 6. *Majapidamise* hindamine sünnib järgmistel alustel:

Punktid		ANTAKSE PALLE				Määratud		Märkus
		Seisukorra eest hindamise ajal		Viimase 3 a jooksul tehtud paranduste eest	Kokku			
		Pallide ülimäär						
1	Põlluharimine:							
	a) harimine, väetamine ja külvikord	10						
	b) taimekasvatus, sortide valik ja viljade seisukord	5	20		10	30		
	d) maaparandused	5						
2	Rohumaade kasutamine:							
	a) harimine ja väetamine	5						
	b) melioratiivne seisukord	10	15		10	25		
3	Eluta põllutöö inventar ja selle seisukord	5	5			5		
4	Tööloomad	10	10			10		
5	Tululoomad:							
	a) tõuväärtus ja saagiand	10						
	b) söötmine ja hoid	10	30		15	45		
	d) noorte loomade kasvatus	10						
6	Loomatalituse inventaar	2	2			2		
7	Hooned ja ehitused:							
	a) üldine paigutus	2						
	b) vastavus majapidamise nõuetele	5	12		5	17		
	d) ehitusviis ja seisukord	5						
8	Kodune majapidamine	6	6					
9	Arvepidamine	10	10			6		
10	Majapidamise korraldus:							
	a) organisatsioon	20						
	b) võrdlus ümbruskonnaga	10	40		20	60		
	d) üldmulje	10						
	Kokku	150	150		50	200		

Majapidamised, mis on saanud:

200 kuni 180 palli, saavad I auhinna;
180 „ 180 „ „ II „
150 „ 100 „ „ III „

Esimese auhinna saamiseks ei tohi üheski punktis üle 20% palle kaotada; teise auhinna saamiseks aga mitte üle 40%.

Märkus: Hindamise juures võetakse arvesse majapidamise majanduslik seisukoht ning olukord, millest majanduslik tegevus tingitud.

§ 7. Ühes auhinnaga antava rahalise tasu vahekord on järgmine: I : II : III — 5 : 3 : 1.

Märkus: Majapidamistele, mille peasissetulek ei ole mitte põllumajapidamine, ei anta mitte auhinde, vaid ainult kiituskirje.

§ 8. Hindamiskomisjon koosneb kolmest liikmest:

1) põllutööministeeriumi esitaja,
2) põllumeeste kutseorganisatsiooni esitaja,
3) näituse korralduse poolt valitud esitaja.

Märkus: Komisjon võib kutsuda eriteadlasi majanduse uurimise juure nõuandva häälega.

II. Asundustalude võistlustingimused.

(Ajutised määrused maakondlikkudele näitustele).

§ 9. Võistlusülesanne on:

a) ergutada paremini asundustalusid korraldama;
b) olla abiks arvustuste ja järelvaatuste kaudu korraldusel (organiseerimisel);
c) saada paremate asundustalude kohta kirjeldusi, mida võiks avaldada õppuseks teistele vastavas ajakirjas;
d) luua paremate talude võrk, kuhu võiks õppereise korraldada ja mis oleks üldse asunikkudele õppimiseks.

§ 10. Asundustalud võistlevad oma vahel järgmistes rühmades:

1. rühm — asundus, kus asunik kõiki pere tööjõudu ära ei kasuta ning pererahvas on sunnitud kõrvaltööga oma sissetulekut täiendama (suurus kuni 10 hekt.);

2. rühm — asunduskohad, kus asuniku kogu tööjõud kasutamist leiab (suurus üle 10 hekt.).

§ 11. Võistlustest võivad osa võtta kõik asundustalud. On soovitav, et võistlustest osavõtjatel oleks:

1) talu kaart;
2) arvepidamine sisseseatud kas või kõige lihtsamal kujul;
3) kari kontrolli all;
4) kindel külvikord sisse seatud (põllupidam. süsteem).

§ 12. Kõik võistlusele ülesantud majapidamised uurib hindamiskomisjon kohapeal läbi ning seab kokku majapidamise ülevaatuse akti, mis hindamise aluseks võetakse.

§ 13. Asunikkude majapidamise hindamine sünnib järgmistel alustel:

Punktid		Pallide ülimäär	Kokku	Hindamisel määratud pallid	Kokku	Märkus
1	Põlluharimine:					
	a) harimine, väetamine ja külvikord . . .	10				
	b) Taimekasvatus, sortide valik ja väljade seisukord	5	20			
	d) maaparandused	5				
2	Rohumaade kasutamine:					
	a) harimine ja väetamine	5				
	b) melioratiivne seisukord	10	15			
3	Eluta põllutöö inventar ja selle seisukord	5	5			
4	Tööloomad	10	10			
5	Tululoomad:					
	a) töuväärtus ja saagiand	10				
	b) söötmine ja hoid	10				
	d) noorte loomade kasvatus	10	30			
6	Loomatalituse inventar	2	2			
7	Hooned ja ehitused:					
	a) üldine paigutus	2				
	b) vastavus majapidamise nõuetele . . .	5				
	d) ehitusviis ja seisukord	5	12			
8	Kodune majapidamine	6	6			
9	Arvepidamine	10	10			
10	Majapidamise korraldus:					
	a) organisatsioon	20				
	b) võrdlus ümbruskonnaga	10				
	d) üldmulje	10	40			
	Pallide kogusumma . .		150			

Märkus: Pallide määramisel võetakse arvesse ka seda seisukorda, missuguses võistleja asunik koha on kätte saanud, võrreldes sellega, millega on olukord võrdluse aasta lõpul.

§ 14. Kõige rohkem pallisid saanud asundustalud saavad rahalist autasu.

§ 15. Hindamiskomisjon, mis küsimuse otsustab, koosneb neljast liikmest:

1) Põllutööministeeriumi esitajast ja
2) kahest Asunikkude Liidu esitajast (üks põllumajanduse osakonna ja teine Liidu juhatuse poolt)
3) ühest esitajast näituse korraldaja poolt.

21. osakond. Põllumajanduslik raamatupidamine.

§ 1. Väijapanekud võistlevad järgmistes rühmades:
1. rühm — arveraamatute ja aruannete vormid,
2. „ — eriarvepidamine ja eriharude kalkulatsioonid (näiteks karjakontroll j. t.).
3. „ — talu raamatupidamised.

§ 2. Auhindamisele tulev raamatupidamine (vaata liik. 3.) peab olema peetud vähemalt liht ühekordse raamatupidamise ulatuses (vaata raamatupidamistalituse A. vormi) ja mille järele tehtud aasta kokkuvõte.

§ 3. väljapanijad peavad esitama oma väljapanekud näituse juhatusele hiljemalt 2 kuud enne näituse avamist.

§ 4. Hindamisele tulevad raamatud (vaata liik 3.) peavad olema enne hindamist kontrollitud raamatupidamise talituste poolt. Raamatupidamise talituse kontrollimise andmed esitab näituse juhatus hindamiskomisjonile.

§ 5. Talu raamatupidamist hinnatakse järgmiselt:

§ 6. Hindamiskomisjon on 3—5 liikmeline, kelle hulgas on 1 põllutööministeeriumi esitaja, 1 näituse toimepanija ja 1 põllumajandusliku raamatupidamise talituse esitaja ning põllumehe kutseorganisatsioonide esitajad.

§ 7. Auhinna saamise tõenduseks antakse diplom. Ühes diplomiga antakse ka rahalist autasu, mille suuruse määrab hindamiskomisjon näituse juhatuse poolt antud summade piirides. Autasude vahekord on I : II : III = 5 : 3 : 1.

Punktid	Hindamisel võetakse arvesse	Pallide ülimäär	I	II	III	Märkus
			Auhinna saamiseks on vaja saada vähemalt palle			
1	Järjekindel ülesmärkimine ja raamatute õiglane pidamine	30	24	18	12	
2	Arveraamatute pidamise puhtus ja korralikkus	20	16	12	8	
3	Kuu kokkuarvamiste ja raamatupidamise lõpuarve vigadetus ja andmete õige jaotus lahtrite vahel	30	24	18	12	
4	Üldmulje	20	16	12	8	
	Kokku .	100	85	70	55	

Märkus 1: Punkt 1. hindamisel võetakse aluseks sissekandmisel hooletuse või unustuse tõttu juhtuvad vead, mis andmete kontrollimisel avalikuks tulevad.

Märkus 2: Üldmulje määramisel võetakse arvesse siin ka talupidamise suurus ja raamatupidaja haridus.

Märkus 3: Auhinnad määrab hindamiskomisjon raamatute kontrollimise ja tehtud töö hindamise järele.

22. Osakond. Ühistegevus ja ühiskondlik agronoomia.

1. Näitusele vastuvõtmise kord.

§ 1. Näitusel võivad võistelda ainult need ühisused ja seltsid, kes on korralikult töötanud vähemalt 2 viimast aastat ja kellel on olemas mainitud aastate kohta täielik arvepidamine ja aruanne.

§ 2. Ühistegevuse alal võivad võistelda kõik registreeritud ühisused järgmistes rühmades:

E. Ettevõtted.

1. rühm — Ühismüügi ja ümbertöötamise korraldused.
   1. Keskkorraldused.
   2. Ühispiimatalitused.
   3. Lihamüügi ühisused.
   4. Munamüügi „
   5. Kartulikasvatajate ühisused.
   6. Linaühisused.
   7. Turbaühisused.

2. „ — Ühiskasutamise ühisused.
   1. Keskkorraldused.
   2. Loomakasvatajate ühisused ja seltsid.
   3. Sugutäku pidamise ühisused.
   4. Kontroll-ühisused.
   5. Masinatarvitajate ühisused.
   6. Elektrikasutamise ühisused.

3. „ — Ühisostu korraldused.
   1. Keskkorraldused.
   2. Majandusühisused.
   3. Tarvitajate ühisused.

4. „ — Kalameeste ühisused.

5. „ — Ühiskrediidi korraldus.
   1. Keskkorraldused.
   2. Ühispangad.

6. „ — Kinnitusühisused.

B. Ühistegevust edendav töö.

7. rühm — keskkorraldused,
8. „ — normaalpõhikirjad,
9. „ — ühisuste arveraamatute ja aruannete vormid,
10. „ — ühisuste eelarved,
11. „ — ühisuste ehituste plaanid ühes eelarvetega.

C. Ühiskondlik agronoomia.

12. rühm — keskkorraldused,
13. „ — põllumeeste seltsid,
14. „ — aiandus-mesindusseltsid.
15. „ — tõuseltsid,
16. „ — seemnevilja seltsid.

II. Hindamise määrused.

§ 3. Ühisused vaadatakse kohapeal asjatundjate poolt läbi ning seatakse kokku *ülevaatuse akt,* mis võetakse hindamise aluseks.

§ 4. *Keskkorraldused ei võistle,* vaid nemad demonstreerivad oma tegevust. Nendele võib komisjon oma äranägemise järel määrata autasu.

§ 5. *Uhispiimatalitusi* hinnatakse järgmise pallidesüsteemi järele:

Punktid	Hindamisel võetakse arvesse	Pallide ülimäär	Märkus
1	Ühisuse arenemine, juhtimine, asjaajamine, tegevuse järjekindlus, ärikulude % läbitöötamise summast .	10	
2	Ühisuse koosseis (liikm. ja liikm. lehm. vahek. üldise piimatooj. ja nende lehmade arvuga)	5	
3	Ühisuse arvepid., eelarve ja aruanded.	12	
4	Bilansi passiva koosseis: osakapital ja muud oma kapitalid	15	
5	Hooned ja sisseseaded	18	
6	Operatsioonid: piima läbikäik, piima kogumise viis, hindamine, saaduste valmistamine, saaduste headus ja nende alalhoidmise viisid	30	
7	Kasude jaotus	5	
8	Kõrvalettevõtted	3	
9	Koostöötamine keskühisustega ja teiste ühistegeliste asutustega	4	
10	Ühistegeline selgitustöö	3	
11	Üldmulje	5	
	Kokku . .	100	

Märkus: Punkt 6 hindamisel peab arvesse võetama ka piimasaaduste *väljaveo kontrolli* andmed.

§ 6. *Liha- ja munamüügi ühisuste* hindamise tabel:

Punktid	Hindamisel võetakse arvesse	Pallide ülimäär	Märkus
1	Ühisuste arenemine, juhtimine, asjaajamine, tegevuse järjekindlus ja ärikulude % läbimüügist .	10	
2	Ühisuse koosseis (liigete ja võõraste kaubatoojate vahekord)	5	
3	Ühisuse arvepidamine, eelarved ja aruanded . .	12	
4	Bilansi passiva koosseis	12	
5	Ruumid ja sisseseaded	8	
6	Müügikorraldus: läbikäik, operatsioonid, kogumine, kauba sorteerimine, hindamine, alalhoid ja pakkimine	30	
7	Kasude jaotus	3	
8	Koostöötamine keskühisustega ja teiste ühistegeliste asutustega	5	
9	Ühistegeline selgitustöö	5	
10	Üldmulje	10	
	Kokku	100	

§ 6. *Kartulikasvatajate ühisusi* hinnatakse järgmiselt:

Punktid	Hindamisel võetakse arvesse	Pallide ülimäär	Märkus
1	Ühisuse arenemine, juhtimine, asjaajamine, tegevuse järjekindlus, kulude % läbitöötatud või läbimüüdud kartuli väärtuse pealt	10	
2	Ühisuse koosseis (liigete ja võeraste arvu vahekord)	10	
3	Arvepidamise eelarved ja aruanded	12	
4	Bilansi passiva	10	
5	Müügikorraldus: operatsioonid, läbikäik ja saaduste headus	15	
6	Materjali eest makstud tasu ja kasude jaotus . .	15	
7	Koostöötamine keskühisusega ja teiste ühistegeliste asutustega	10	
8	Selgitustöö toetus kartulikasvatuse alal	8	
9	Üldmulje	10	
	Kokku	100	

§ 8. *Turbaühisusi* hinnatakse järgmise pallidesüsteemi järele:

Punktid	Hindamisel võetakse arvesse	Pallide ülimäär	Märkus
1	Ühisuse arenemine, iuhtimine, asjaajamine ja tegevuse järjekindlus, kulude % väljavõetud turba pealt	10	
2	Ühisuse koosseis	5	
3	Arvepidamine, eelarved ja aruanded	10	
4	Bilansi passiva	5	
5	Turba väljatöötamine ja kasutamine (kütteks, aluspõhuks ja müügiks)	30	
6	Turbatööstuse abinõud	10	
7	Kasude jaotus	2	
8	Selgitustöö oma erialal	3	
9	Üldmulje	25	
	Kokku	100	

§ 9. *Ühiskasutamise ühisusi* hinnatakse järgmise pallidesüsteemi järele:

Punktid	Hindamisel võetakse arvesse	Pallide ülimäär	Märkus
1	Ühisuse arenemine, juhtimine ja asjaajamine, tegevuse järjekindlus, koosseis	20	
2	Ühisuse arvepidamine	15	
3	Ühisuse eelarve ja ühiskasutamise kalkulatsioon ja aruanne	15	
4	Ühiskasutatavate asjade otstarv	20	
5	Ühiskasutatavate asjade seisukord	15	
6	Kasude jaotus ja üldmulje	15	
	Kokku	100	

§ 10. *Ostuühisusi* hinnatakse järgmise pallidesüsteemi järele:

Punktid	Hindamisel võetakse arvesse	Pallide ülimäär	Märkus
1	Ühisuse arenemine, juhtimine ja asjaajamine, ühisuse koosseis, ärikulude % läbimüügi summa pealt	10	
2	Ühisuse tegevuse järjekindlus		
3	Arvepidamise eelarve ja aruanne	15	
4	Bilansi passiva.		
	a) oma kapital (kasv aastate järele liikme kohta) .	20	
	b) Hoiusummad		
	c) Passiv-laenud		
	d) Avansid		
	e) Muud passiva elemendid		
5	Kaupluse sisseseade, kaupade paigutamise otstarbekohasus, puhtus, kord ja vastutulelikus ostjale	15	
6	Läbimüük:		
	liigetele ja võõrastele müüdud kauba hulga vahekord, kaupade assortiment, kapit. ringkäik	10	
7	Kõrvalettevõtted	5	
8	Kasude jaotus	5	
9	Ühistegeline selgitustöö	10	
10	Koostöötamine ühistegeliste keskasutuste ja teiste ühisustega	5	
11	Üldmulje	5	
	Kokku . .	100	

§ 11. *Ühispankasid* hinnatakse järgmise pallidesüsteemi järele:

Punktid	Hindamisel võetakse arvesse	Pallide ülimäär	Märkus
1	Ühisuse arenemine, juhtimine ja ühisuse koosseis	15	
2	Ühisuse tegevuse järjekindlus aasta jooksul		
3	Ärikulude % väljaantud laenude kogusumma pealt		
4	Ühisuse asjaajamine, arvepidamine ja aruanne	15	
5	Osakapitali suurus ja kasvamine	15	
6	Hoiusummad: seisukord ja kasvamine . .	15	
7	Laenude poliitika a) põllumajanduslikud laenud (arv, summa) . . . . . b) tööstuse (arv summa) . . . . . c) kauband. „ „ . . . . . d) teiste otstarb. (arv summa) . .	25	
8	Ühisuse bilans, kasude jaotamine ja üldmulje	10	
9	Koostöötamine ühistegeliste keskasutuste ja teiste ühisustega	5	
	Kokku . .	100	

§ 12. *Kindlustusühisuste* hindamise tabel:

Punktid	Hindamisel võetakse arvesse	Pallide ülimäär	Märkus
1	Arenemine, juhtimine, asjaajamine, tegevuse järjekindlus, ärikulude % preemia kogusummast, arvepidamine, eelarved ja aruanded	15	
2	Omad tagavarakapitalid	10	
3	Riisikote edasikindlustus	50	
4	Kapitalide mahutus	5	
5	Koostöötamine ühisteg. keskasut. ja teiste ühisteg. asutustega	5	
6	Selgitustöö	5	
7	Üldmulje	10	
	Kokku . .	100	

§ 13. *Põllumeeste seltsi* tegevuse hindamise kava:

Punktid	Hindamisel võetakse arvesse	Pallide ülimäär	Märkus
1	Sisemine korraldus:		
	a) juhatuse- ja peakoosolekud, nende sagedus ja kord; asjaajamine ja arvepidamine	10	
	b) seltsi bilans ja kapitalid	20	
2	Ühiskondlik-agronoomiline tegevus:		
	a) kursuste toimepanek		
	b) kirjanduse soetamine ja toetamine		
	c) nõuandjate kasutamise korraldamine	40	
	d) katsete korraldamine		
	e) ühisuste organiseerimine		
	f) näituste korraldamine		
3	Majanduslikud ettevõtted	10	
4	Üldmulje	20	
	Kokku . .	100	

§ 14. Ühisuste hindamisel tuleb eriti arvesse võtta neid tingimusi, milledes ühisus tekkis, arenes ja tegutseb.

§ 15. Võistlusele vastuvõetud ja kohapeal ülevaadatud ühisus peab näituse platsil välja panema:
1) oma põhikirja,
2) omad arveraamatud ja aruanded, vähemalt 2 viimase aasta eest,
3) oma sisseseade ja asutuste kirjeldused ja pildistused,
4) tegevuse ülevaate algusest peale,
5) oma valmistuse saadusi (kui ühisus midagi valmistab).

§ 16. Hindamiskomisjon koosneb 3 liikmest:
1) põllutööministeeriumi esitaja,
2) Eesti Ühistegelise Liidu esitaja,
3) vastava ühistegevuse ala keskkorralduse esitaja.
4) näituse korraldaja poolt asjatundja.

§ 17. Auhinna tõenduseks antakse diplom. Ühes diplomiga antakse ka rahalist autasu, mille vahekorra hindamiskomisjon kindlaks määrab.

23. osakond. Põllumajapidamise tegelikkude tööde võistluse kava.

Üldmärkused.

§ 1. Tegelikkude tööde võistlused korraldatakse järgmiste tööde alal:

1. rühm — lüpsmine,
2. „ — lammaste niitmine,
3. „ — kündmine,
4. „ — juurvilja harvendamine ja kitkumine,
5. „ — kraavide kaevamine,
6. „ — ketramine.

§ 2. Kohalikkudele tegelikkude tööde võistlustele võib iga isik ilmuda. Üleriigilisele näitusele pääsevad ainult need, kes kohalikkudel näitustel on auhinde võitnud.

Lüpsmise võistlused.

§ 3. Iga võistleja peab 2 lehma tühjaks lüpsma.

§ 4. Lehmad muretsetakse võistluste korraldaja poolt. Lehmad antakse kätte liisu läbi.

§ 5. *Lüpsmist* hinnatakse järgmiste pallidesüsteemi järele:

Hindamisel võetakse arvesse	Pallide arv	I	II	III	Märkus
		Auhinna saamiseks peab hindamisel saama vähemalt järgmine arv palle			
1. Lüpsiaeg	25				
2. Tühjakslüpsmine . .	30				
3. Lüpsi puhtus . . .	15	12	9	6	
4. Lüpsiviis ja lehmaga ümberkäimine . . .	30	24	18	12	
Kogusummas.	100	85	70	55	

§ 6. *Lüpsiaega* hinnatakse pallidega järgmiselt:
Kui lüpsja on lüpsnud minutis 0,5 kg, saab ta 25 palli. Iga 0,1 kg eest, mis ta on minutis 0,5 kilogrammist rohkem või vähem lüpsnud, lisatakse või vähendatakse pallide arvu 3 võrra.

Märkus: Lehma puhastamine ja udara pesemine ei kuulu lüpsiaja töö hulka.

§ 7. *Tühjakslüpsmise* eest arvatakse pallisid järgmiselt:
Küi lüpsja on lehma nii tühjaks lüpsnud, et järellüpsil alla 10 gr piima udarasse jäi, siis saab ta 30 palli.
Iga 10 grammi piima pealt, mis esimesest 10 grammist üle on, vähendatakse pallide arvu 3 võrra.

Märkus: Järellüpsil võetakse pahemasse kätte lüpsik, kuna parema käega lüpstakse ükskord vahetpidamata iga udara neljandik eraldi täiesti tühjaks. Teistkordset tühjakslüpsmist ei pea tegema.

§ 8. *Lüpsipuhtuse* hindamist võetakse mõlema lehma piimast 1 kg ning tehakse *puhtuseproov*. Kõrgem pallide arv puhtuse eest on 15.

§ 9. *Lüpsiviis*. Lüpsma peab rusikaga, nii ei udarat ei kistaks. Kõrgem pallide arv lüpsiviisi ja lehmaga ümberkäimise eest on 30.

Lammaste niitmine võistlustel.

§ 10. Iga võistleje peab võistlusel 1 lamba puhtaks niitma.

§ 11. Lambaid niitmiseks muretseb võistluste korraldaja. Lambad antakse kätte loosi läbi.

§ 12. Iga niitja töötab oma riistaga. Aja arvamine algab lamba paigale asetamisest peale ja lõpeb niitmise lõpetamisega.

§ 13. Lamba niitmist hinnatakse järgmiselt:

Hindamisel võetakse arvesse	Pallide arv	I	II	III	Märkus
		Auhinna saamiseks peab hindamisel saama vähemalt järgmine arv palle			
1. Tööaeg	40	—	—	—	
2. Tööviis:					
1) kasvamajäänud villa väljanägemine	15	12	9	6	
2) villa käsitamine ja sorteerimine niitmise ajal . . .	25	20	15	10	
3. Töölaad:					
Loomaga ümberkäimine. . .	20	16	12	8	
Kogusummas .	100	85	70	55	

Märkus: Kui niitmine kestab 30 min., siis saab niitja 40 palli;
iga minuti eest, mil niitmine kestis üle 30 min., vähendatakse pallide arvu 2 võrra.

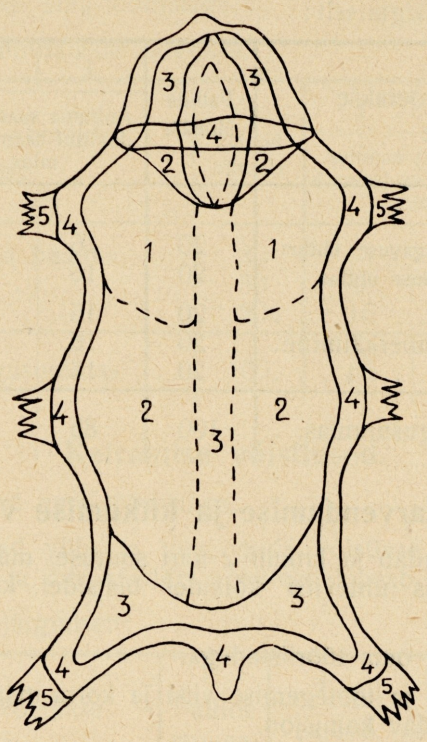

Lamba villa sorteerimise skeem
„Sindi" kalevivabriku poolt soovitatud.

Künnivõistlused.

§ 14. Iga võistleja künnab üles 10 aari, nii et vesivagu jääb keskele. Vao sügavus on 15 sm. Künnimaks peab olema sööt.

§ 15. Viilud peavad olema ühetasased 45° kallakuga: iga vao põhi peab olema, tasane, ilma kündmata maa harjata 2 vao vahel; vao äär (kündmata maa poolt) peab olema päris vertikaalne.

§ 16. Ader ja hobused võivad olla ka võistleja omad. Kas kündja soovib oma või võistluse korraldaja poolt antud adra ja hobustega künda, sellest peab võistleja teatama vähemalt 1 kuu enne võistluste korraldajatele.

§ 17. *Künni aeg* loetakse sellest silmapilgust, kui hobused adraga esimest korda künnis liikuma hakkavad ja lõpeb, kui kündja tööd lõpetades hobustega künniplatsilt ärasõidab.

§ 18. Kündja ei või tarvitada piitsa.

§ 19. Kündi hinnatakse järgmiselt:

Hindamisel võetakse arvesse	Pallide ülimäär	I	II	III	Märkus
		Auhinna saamiseks peab hindamisel saama vähemalt järgmine arv palle			
1. Töö headus:					
Künniviilude sügavuse ühtlus	20	16	12	8	
Künniviilude laiuse ühtlus . .	20	16	12	8	
2. Töö kestus	20	16	12	8	
3. Hobustega ümberkäimine.	20	16	12	8	
4. Üldmulje	20	16	12	8	
Kogusummas. .	100	85	70	55	

Juurvilja harvendamise ja kitkumise võistlused.

§ 20. Iga võistleja harvendab ja kitkub 2 aari suuruse maa-ala kas naireid ehk loomakaalikaid, mis ühteviisi kõikidel blatsidel külvatud ja ühesuguses seisukorras.

§ 22. Iga võistleja töötab oma tööriistadega.

§ 22. Töö mis teha tuleb ja töötegemise viisi ja korra määrab iga võistlusel ette ära võistlust korraldav komisjon.

§ 23. Harvendamist ja kitkumist hinnatakse järgmiselt:

Hindamisel võetakse arvesse	Pallide ülimäär	I	II	III	Märkus
		Auhinna saamiseks peab hindamisel saama vähemalt järgmine arv palle			
1. Töö laad ja headus . .	40	32	24	16	
2. Töö aeg	40	32	24	16	
3. Üldmulje	20	26	12	8	
Kogusummas. .	100	85	70	55	

Kraavikaevamise võistlused.

§ 24.

Iga võistleja kaevab kraavi	Pikkus meetrit	Sügavus Sentimetr.	Laius sentimetr.		Märkus
			alt	pealt	
Kõval ja kuival maal. . .	20	100	20		
Pehmel maal	20	70	30	150	

§ 25. Iga võistleja töötab oma tööriistaga.

§ 26. Kraavikaevamist hinnatakse järgmiselt:

Hindamisel võetakse arvesse	Pallide ülimäär	I	II	III	Märkus
		Auhinna saamiseks peab hindamisel saama vähemalt järgmine arv palle			
1. Töö laad ja headus. .	30	24	18	12	
2. Töö kiirus	50	40	30	20	
3. Üldmulje.	20	16	12	8	
Kogusummas. .	100	85	70	55	

Ketramise võistlused.

§ 27. Võistlejad töötavad oma tööriistaga.

§ 28. Võistlejad ketravad villu ja linu, mida võistluse korraldajad võistlejatele kätte muretsevad ja mis kõikidel võistlejatel peab olema ühtlane.

§ 29. Tööd hinnatakse järgmiselt:

Hindamisel võetakse arvesse	Pallide ülimäär	I	II	III	Märkus
		Auhinna saamiseks peab hindamisel saama vähemalt järgmine arv palle			
1. Töö laad ja headus .	50	40	30	20	
2. Töö kiirus ja jõudsus	30	24	18	12	
3. Üldmulje	20	16	12	8	
Kogusummas. .	100	85	70	55	

Autasu.

§ 30. Saadud auhinna tõenduseks saavad võistlustest osavõtjad diplomid. Peale selle antakse veel rahalist autasu, mille vahekord auhindade järele on järgmine: I : II : III = 5 : 3 : 1.

24. osakond. Põllumajanduslik uurimistöö (katseasjandus) ja kirjandus.

§ 1. Käesolev osakond jaguneb kahte jaoskonda:

1. jaoskond. Uurimistöö ja katseasjandus.

§ 2. Uurimis- ja katsetöö põllumajanduse aladel pannakse välja ja võistlevad järgmistes rühmades:

1. rühm — katseasutuste uurimistööd;
2. „ — üksikute isikute uurimistööd;
3. „ — ühis- ehk kollektiivkatsed (sordikatsed, külvikorrad, väetuskatsed, maaparanduse katsed jne.).

Auhindamise määrused.

§ 3. Uurimised ja katsed peavad korraldatud olema Eesti põllumajanduse kultuuri tõstmise otstarbel ja käsitama niisuguseid aineid ja abinõusid, millel on üldine põllumajanduslik tähtsus.

§ 4. Ühis- ehk kollektiivkatsed vaadatakse katsekohal komisjoni ehk eriteadlaste poolt järele, kusjuures katsetegija peab esitama kõik tarvilised seletused.

§ 5. Katsed olgu võrdlevad, näitlikud, õpetlikud ja paralleelsed.

§ 6. Katsete vältus ja katseruutude suurus peab vastama katsete otstarbele.

§ 7. Väljapanija peab garanteerima, et katsete väljapanekud ehk andmed tagajärgede kohta vastavad tõele.

§ 8. Põldkatsete väljapanijalt *tuleb nõuda:*

a) katsete saaduste proovid ja andmed tagajärgede kohta;
b) täielikud teated katseruutude suuruse ja arvu ning selle kohta, kuidas põld haritud, koristatud ja kuidas väljapandud lõpulikud andmed saadud;
c) teatelehe täitmist.

Peale selle *on soovitav* välja panna katsete juures:

a) mahakülvatud seemne proov;
b) mahakülvatud väetusainete proov;
c) läbilõige maapinnast, kus katsed korraldatud;
d) põlluharimise riistad, kui need erinevad üldtarvitatavatest.

2. jaoskond. Kirjandus ja õpeabinõud.

§ 9. Väljapanekud võistlevad järgmistes rühmades:

1. rühm — teaduslik põllumajanduslik kirjandus ja õpperaamatud.
2. „ — õppeabinõud ja õppevahendid (pildid, joonistused, lendlehed, diagrammid, plakatid, mudelid, proovid jne.).
3. „ — teaduslikud aparaadid.
4. „ — kollektsioonid, haruldased proovid, herbaariumid.
5. „ — demonstreerimise väljapanekud.

Hindamise määrused.

§ 10. Väljapanekud saadetakse 3 kuud enne näituse avamist näituse juhatusele, siis võib neid sisuliselt hinnata.

§ 11. Igat raamatut hinnatakse kahel alal:

1) raamatu *sisu*, mille eest antava auhinna saab *autor;*
2) raamatu *kirjastamist,* mille eest antava auhinna saab *kirjastaja.*

§ 12. Auhinna saamise tõenduseks antakse diplom I, II ehk III auhinna peale; antava rahalise autasu summad määrab auhindamiskomisjon. I, II ja III autasu vahekord on 5 : 3 : 1.

§ 13. Autori autasusumma on 10 korda suurem vastava kirjastuse autasust.

25. osakond. Statistika.

Väljapanemise kord.

§ 1. Kõik väljapanekud peavad olema ülesantud 1 kuu enne näituse avamist; ülesandmise juures peab olema teatatud, kuipalju läheb väljapanemise jaoks ruumi ja pinda.

§ 2. Väljapanekuid võetakse vastu järgmistes rühmadesse:

A. Üldine jaoskond.

1. rühm — Meteoroloogia.
2. „ — Territoorium ja rahvus.
3. „ — Põllumajapidamiste arv ja suurus.
4. „ — Põllumajapidamiste vahendid (hooned, põllutööriistad, masinad ja tööjõud).
5. „ — Maapidamine ja -kasutamine.
6. „ — Maaharimine ja taimede kasvatamine (põlluharimise viisid, külvikorrad, väetamine, haritavad taimed, taimede saagid jne.).
7. „ — Loomakasvatus ja -pidamine (hobused, veised, lambad, sead ja sulgloomad, eriti lüpsikarja pidamine ja toodang).
8. „ — Aiandus ja mesindus.
9. „ — Põllumajapidamiste toodangu tasuvus.
10. „ — Metsaasjandus:
    a) riigi, eraisikute ja ühisuste metsad;
    b) metsade tüübid;
    c) metsamajapidamiste toodang jne.;
    d) era- ja riigimetsade kulud ja tulud ehk eelarved;
    e) metsamaterjalide rahvamajanduslik kasutamine;
    f) metsa eksport, metsamaterjalide hinnad;
    g) metsa transport ja selle kulud;
    h) metsa põlemine;
    i) metsakarjamaad;
    k) metsa haiguste ja kahjurite statistika.
11. rühm — Kalaasjandus.
12. „ — Põllumajanduslik tööstus.
13. „ — Põllumajanduslik kaubavahetus.
14. „ — Põllutööliste arv ja olukord.
15. „ — Põllu- ja karjasaaduste turuhinnad.

B. Ühiskondlik agronoomia.

16.rühm— Agronoomiline korraldus ja abiandmine.
17. „ — Põllumajanduslikud seltsid.
18. „ — Põllumajanduslikud ühistegelised ühisused ja nende keskorganisatsioonid.
19. „ — Põllumajanduslik krediit.
20. „ — Põllumajanduslikud õnnetused ja kindlustamine.
21. „ — Põllumajanduslik katseasjandus.
22. „ — Agronoomilise haridusega isikute statistika.

C. Põllumajanduslikkude teaduste laialilaotamine.

23.rühm— Põllutöökoolid.
24. „ — Põllumajanduslik haridus väljaspool kooli:
a) põllumajanduslikud kursused,
b) põllumajanduslik kirjastus,
d) põllumajandusliku kirjanduse ja ajakirjanduse statistika.

D. Põllumajanduslik poliitika.

25.rühm— Maareform, mõisate planeerimine.
26. „ — Asundustegevus, planeeritud maade väljaandmine, maahindamine ja maksud.
27. „ — Krediidi korraldus.
28. „ — Kaubanduse korraldus ja tollid.
29. „ — Põllumajanduslik kindlustus.

Hindamine.

§ 3. Väljapanekud, mis valitsusasutuste poolt on väljapandud, saavad ainult diplomid auhindade peale, kuna era väljapanekud saavad ka rahalist autasu, mille määrab hindamiskomisjon.

26. osakond. Loomatervishoid.

§ 1. Väljapanekud võetakse vastu ning võistlevad järgmistes rühmades:

1. rühm — Loomataudide ja loomahaiguste liikumine. Statistika. Diagrammid. Kirjandus.

2. „ — Loomatervishoiu alal tarvitatavad teaduslikud uurimis-abinõud, aparaadid.

3. „ — Loomaarsti riistad, rohud, seerumid, vaktsiinid.

4. „ — Tapamajade tegevus. Diagrammid. Statistika. Patoloogilis-anatoomilised preparaadid, mulaažid, aparaadid, masinad, plaanid.

§ 2. Auhindamiskomisjoni moodustavad: 1 loomatervishoiu peavalitsuse, 1 loomatervishoiu laboratooriumi ning 1 näitust korraldava asutuse asjatundjad.